

Zkratšifony Kaneb

Pohádky na dobré spaní

Richard Školík

Richard Skolek

Zkrat'sifous aneb Pohádky na dobré ráno

*Věnováno panu Stanislavovi Pavláskovi, nejlepšímu prastrýci, jakého si člověk může přát, a
živoucímu důkazu, že Zkrat'sifousové ještě nevymřeli.*

Zkrat'sifous aneb Jak to vlastně všechno začalo

Na světě už to tak chodí, že čím je člověk starší, tím je chytřejší. To se ví, někdo je tvrdohlavec a paličák, někdo je budižkničemu, někdo se nikdy nepoučí a někomu zase na stará kolena změkne mozek; jsou však i tací, kteří na své cestě životem nějakou tu moudrost posbírají a můžou dávat ostatním dobré rady. Tedy alespoň tehdy, když je ti druzí chtějí poslouchat.

Na světě už to totiž tak chodí, že čím je člověk mladší, tím chytřejší si připadá. Staří jsou přece dobří leda tak k vysedávání na sluníčku, když je pěkně, nebo k pokuřování za pecí či v hospůdce, když se obloha zatáhne; tak si to alespoň mladí obvykle myslí.

Byla jednou jedna vesnice, a v té vesnici byl takový obyčejný a vcelku nezajímavý hostinec. V tom hostinci sedával moudrý stařeček, kterému pro jeho dlouhatánské fousy nikdo neřekl jinak než Zkrat'sifous. A ten Zkrat'sifous, ten vám věděl úplně všechno; byl vzdělaný v tomhle i v támhletem, podíval se za svůj život do mnoha cizích zemí a zkušeností měl na rozdávání. Celé dny vysedával v hospůdce, aby si ten svůj zasloužený odpočinek jaksepatrii užil, a bafal z dýmky. Kdo si s něčím nevěděl rady, tomu Zkrat'sifous vždycky rád pomohl, a když zrovna nikdo s ničím poradit nepotřeboval, stařeček jenom tak seděl a uvažoval, přemýšlel, přemítal, rozjímal, hloubal a dumal.

I tady se ovšem mladí drali vpřed a všechno staré pro ně bylo hloupé a překonané. A jelikož jim stařeček svým klidem a moudrostí šel náramně na nervy, usmysleli si, že ho musí za každou cenu nějak zesměšnit a zahanbit.

„Dědečku,“ povídá mu jeden, „proč se s námi nenapijete? Máte strach, že by vás to porazilo?“

„Ale to víš, synku,“ odpověděl Zkrat'sifous, „když člověk moc pije, jde to s ním z kopce. Já se za svůj život už napil dost.“

„A dědečku,“ říká hned druhý, „proč vy tady celé dny jenom tak sedíte? Bojíte se, že už byste žádnou práci nezastal?“

„Ale to víš, synku,“ děl Zkrat'sifous, „až budeš starý jako já, taky tě bude loupat v kříži. Já se za svůj život už napracoval dost.“

„A dědečku,“ přidává se třetí, „proč vy pořád mlčíte a mluvíte jenom tehdy, když se vás někdo na něco zeptá? Máte strach, abyste neřekl nějakou hloupost?“

Zkrat'sifous se zamyslel a pak povídá:

„Mluvíti stříbro, mlčeti zlato.“

„Ale, ale, neschovávejte se za přísloví,“ kroutí hlavou mládenec. „Jednak je to zbabělé a jednak přeci stejně každý ví, že přísloví jsou leda tak pro malé děti.“

„Pro malé děti?“ podivil se Zkrat'sifous. „Jestli je dneska moudrost předků pro malé děti, pak máš asi pravdu.“

„Ale co to povídáte,“ nedal se jinoch. „Třeba to, co jste právě použil – mluvíti stříbro, mlčeti zlato. Každý ví, že kdo mlčí a nic neříká, ten se v životě nikam nedostane.“

„A víš určitě, že to platí vždycky?“ zeptal se ho stařeček.

„Rozhodně.“

„Takže všechna přísloví jsou podle tebe hloupá? Je to tak?“ tázal se dál Zkrat'sifous.

„Jistě. Je to jako s každou starou věcí – když doslouží, vyhodím ji a koupím si novou.“

„Dobře,“ řekl stařeček, nacpal si dýmku novým tabákem a pohodlně se usadil. „Tak já ti teď povyprávím několik příběhů, které se opravdu staly, a na nich sám uvidíš, že v příslovích je ukrytá velká moudrost. A začneme třeba rovnou tímhle – mluvíti stříbro, mlčeti zlato.“

„To jsem tedy zvědav,“ odfrknul si pohrdavě mládenec a spolu s ostatními si k němu přisedl. A Zkrat'sifous začal vyprávět.

Mluvití stříbro, mlčení zlato

Byla jednou jedna vesnice, která se jmenovala Zůstaňdomažlice, a v té vesnici měli na návsi podivný cizokrajný kámen, černý jako nejhlubší noc a lesklý jako nejjemnější satén. Když byl měsíc v úplňku, zpíval ten kámen píseň beze slov; píseň tak smutnou, že každý, kdo ji uslyšel, hned všeho nechal a usedavě se rozplakal. A kde se takový kámen v Zůstaňdomažlicích vzal? Inu, to musíme začít od začátku.

V té vesnici bydleli manželé, a ti chtěli mít spoustu dětí, ale ať se snažili, jak se snažili, zdálo se, že jim to není souzeno. Až když byli oba staří, štěstí se na ně konečně usmálo a ženě začalo růst břicho. Jenže když přišel den, na který oba tak dlouho čekali, narodilo se jim ne jedno, ale rovnou pět dětí – samí kluci jako buci. A že už byli manželé staří a byli spolu dlouho, za nic na světě se nemohli dohodnout, jak těch pět synů pojmenují. Zatímco stařeček chtěl Jaroslava, Ladislava, Miloslava, Bohuslava a Vítězslava, stařenka nebyla ochotná ustoupit z Miroslava, Stanislava, Rostislava, Vladislava a Břetislava. A když sousedi viděli, jak se pořád hádají, vymysleli pro kluky jiná jména, podle kterých by bylo poznat, že se jedná o pět bratrů – navrhovali Vladimíra, Čestmíra, Lubomíra, Radomíra a Mojmíra. Jenže o tom ti dva tvrdohlavci nechtěli ani slyšet. Když už měli chlapci rok a pořád byli bez jmen, dohodli se stařeček se stařenkou, že to takhle dál nejde, a pojmenovali je podle prstů na ruce.

Nejmladší z nich, Malíček, byl pořád ve stínu svých sourozenců. Nebyl ani nejslabší, ani nejhloupější, neboť chlapci dělali všechno společně a ve všem byli stejně zdatní, ale protože ho pojmenovali jako posledního a nesl jméno nejmenšího prstu, všichni ho tak brali. Tak v něm rostl vztek a on si usmyslel, že ostatním ukáže; a jednou, když to v hospodě přehnal s pitím, přísahal při všech svatých, že se do vesnice vrátí teprve tehdy, až dojde na kraj světa a něco odtamtud přinese.

Když se druhý den probudil a vzpomněl si na svůj slib, moc toho litoval a nejraději by všechno vzal zpátky a zůstal doma. Jenže přísaha je jednou přísaha a Malíček musel do světa. Stařenka mu s sebou nabalila buchtu a stařeček mu radil, aby se usadil za nejbližším kopcem, nějakou dobu tam počkal a pak se vrátil zpátky, že nikdo nic nepozná; Malíček ovšem podvádět nechtěl a řekl si, že co si navařil, to si taky sní.

Ze začátku byla cesta příjemná. Všude na něj byli moc hodní a když lidé slyšeli, kam jde, pomáhali mu, jak to jenom šlo. Tak se o jídlo starat nemusel a nic jiného na takové cestě vlastně ani potřeba není. Tu potkal dobrou duši, která mu dala krajíc chleba, tu natrefil v lese na borůvky. A tak viděl a prošel Hnedzahumnyslav, Cobydupov, Cobykamenemdohodilovice a Kuscestovou. Jenže jak šel pořád dál a dál, krajina se postupně začala měnit; už to nebyly ty úrodné doliny a háje, lesy byly hlubší a temnější a vesnice dál od sebe. A když už do nějaké přišel, místní mluvili jazykem, kterému stěží rozuměl.

Tak se stalo, že Malíček dorazil do Tojedálkova.

„Vítaj v naší dedine, chlapče,“ říkali mu místní. „Sme síce chudobní, ale čo máme, o to sa s tebou radi podelíme. A kam vlastne ideš?“ ptali se ho.

„Já vám moc nerozumím,“ odpověděl jim Malíček. „Ale kdybyste mě tady nechali jednu noc někde v teple přespát, já bych vám s něčím pomohl a ráno bych šel zase dál. Já musím až na kraj světa, víte?“

A tak se nakonec dohodli; Malíček jim nasekal dříví, oni mu za to dali najíst, nechali ho u sebe přespát a ráno mu na další cestu dali jedlé kaštiny, aby náhodou neumřel hladu. Ten chudák už byl celý utrmácený a nejraději by se vrátil domů, ale věděl, že by z toho měl nadosmrti ostudu a že by v noci nemohl spát. A tak šel dál a dál, dokud se před ním neobjevila Zasedmerohorová a Zasedmerořeková Lhota. To jsou mi ale divné názvy, říkal si Malíček v duchu. Nu co, jiný kraj, jiný mrav.

„Vítaj v našej vjosce, chvuopče,“ povídali mu místní. „Jestešmy bjedni, ale chentně še z tobou podželimz o to, co mami... i dokond vuašně idžeš?“

„Já vám vůbec nerozumím,“ odpověděl jim Malíček. „Ale musím jít na kraj světa a začíná mi být docela zima. Neměli byste tady nějaký kabát nebo něco takového?“

A i když to bylo náročné a trvalo to dlouho, nakonec se s nimi nějak dorozuměl. Dal jim pár jedlých kaštanů (což pro ně byla velká vzácnost) a oni mu dali kožešinu, do které se mohl zabalit. Malíček začínal mít strach, aby ten svět vůbec nějaký konec měl, věděl však, že se nemůže vrátit, dokud tam nedojde. Kdyby tak jenom tehdy mlčel a nepřísahal.

A tak se s těmi dobrými lidmi rozloučil a vydal se na další cestu. Sněhu rychle přibývalo, až si Malíček začal zoufat. Už kolik dní nepotkal ani dušičku; nic tam nerostlo a zvířata, která měla rozum, odešla do tepla. Až konečně došel do Okrajové nad Koncem Světa.

„Dobro pažalovat' v našu děrevňu, junosa,“ povídali mu místní. „My ludi bjednije, no vsem, što my imejem, podělimsa s taboj s udovolstvjem. I kuda ty voobše coberešsa?“

„Tahle hatmatilka, to snad ani není jazyk,“ řekl si Malíček. „S těmihle se v životě nedomluví.“

A tak neztrácel čas a začal hledat, co by tak mohl přinést zpátky domů. A oni vám tam všude měli takové zvláštní kameny, černé jako nejhlubší noc a lesklé jako nejjemnější samet, které za úplňku zpívaly. Tam u nich to nebyla žádná vzácnost; válelo se jich tam tolik, že lidé nevěděli, co s nimi, a tak si Malíček jeden kámen vzal. Ale aby to byla poctivá výměna, nechal jim tam svou čapku; všichni tam měli jenom beranice, tak se o ni hned začali přetahovat, poněvadž takovou čepici, která je v zemi věčného ledu a sněhu úplně na draka, tu chtěl mít doma každý.

A tak Malíček došel až na kraj světa a donesl odtamtud ten prazvláštní kámen, který si zůstaňdomažličtí vystavili na návsi. Ale jak šel celou tu dlouhou cestu zpátky bez čapky, vlasy mu samým mrazem úplně zbělely. Nijak mu to nevadilo, děvčatům se kvůli tomu líbit nepřestal a od svých bratrů se tím ještě víc odlišil; ovšem pokaždé, když se podíval do zrcadla, vzpomněl si na tu strastiplnou pout', na kterou se musel vydat kvůli jedné jediné neuvážené přísaze. A tak si od těch dob pamatoval, že mluví stříbro, mlčetí zlato.

S čím kdo zachází, s tím také schází

Byl jednou jeden moc divný muž, který žil v korunách stromů a dolů lezl jenom tehdy, když měl hlad nebo když šel sázet další stromy. S lidmi nemluvil; možná už to zapomněl, možná jenom nechtěl, kdo ví. Od úsvitu do soumraku sedával vysoko ve větvích a pozoroval slunce a po tvářích mu tekly slzy.

Ten muž se jmenoval Jindra a kdysi to byl moc šťastný člověk. Živil se jako dřevorubec a bydlel se svou ženou Toničkou v pěkné chaloupce. Když se jim narodil syn Zdeněček, říkal si Jindra, že mu na světě nic nechybí. Je to však na tom světě už tak zařízeno, že neštěstí nechodí po horách, ale po lidech – Tonička se rozstonala a její ohnivé oči, kvůli kterým se do ní Jindra zamiloval, začaly pomalu vyhasínat. To se ví, že její muž neseděl jenom tak doma a že přivedl všechny doktory z celého okolí, aby zjistili, co jí chybí. Ti učení páni řekli, že musí udělat spoustu různých vyšetření, aby to celé mohli jaksepatří prozkoumat. A tak Toničce spočítali ruce a nohy a zjistili, že je ženská, jak má být; píchli ji do prstu a viděli, že má červenou krev; lechtali ji pírkem a odhalili, že je lechtivá; křičeli jí do ucha a objevili, že slyší. A pak nad tím vším ukrutně dlouho mudrovali a debatovali, přeli se a hádali se, až se nakonec shodli na tom, že vlastně neví, co Toničce schází, a že jí tím pádem není pomoci.

To už byl Jindra zoufalý. Jeho žena chřadla den ode dne víc a víc a nebylo nikoho, kdo by jí dokázal pomoci. Když bylo Toničce nejhůř a ležela v posteli schoulená jako uschlá květina, objevil se ve vesnici potulný mastičkář Zaplatředem. Každý o něm povídal, že mu není radno věřit, neboť je to ten největší šarlatán a podvodník široko daleko; Tonička se však Jindrovi ztrácela před očima a on věděl, že Zaplatředemovy mastičky jsou její poslední nadějí. A tak vzal všechny peníze, co jich v chaloupce měli, a dal je Zaplatředemovi. A ten vám dělal nějakých cavyků, tancoval kolem mastiček jako smyslů zbavený a vyl jako vlk, prý aby byla jejich léčivá síla větší. A když Jindra přinesl to mazání domů, Tonička ho hned vyzkoušela, ale líp jí nebylo. Celou noc tuze kašlala, až k ránu se v chaloupce rozhostilo hrobové ticho. Tonička ležela v posteli a měla zavřené oči. A Jindra věděl, že už se na něj ty oči nikdy víc nepodívají.

Od té doby chodil jako smyslů zbavený a záviděl ptákům, že můžou uletět daleko od vši bolesti. Nejraději by se byl odstěhoval někam do cizích zemí, ale malý Zdeněček znal jenom tu jejich malou vesnici a byl tam doma. A tak tam oba zůstali a Jindra vychovával malého sám. V noci však nemohl spávat, jak ho bolelo u srdce, a časem začal být hrozně unavený. A takový unavený dřevorubec, to je vám pekelně nebezpečná věc. Když kácí stromy, lítá to napravo i nalevo a v lese to nadělá takové škody, jako kdyby se tam prohnala vichřice, nehledě k tomu, že to někomu klidně může spadnout na hlavu. A tak mu jedna stará bába poradila, aby si každý večer dal bylinkový čaj a přimíchal si do něj trochu slivovice, po takové meducíně že bude spát jako nemluvnátko.

A opravdu. Jindra vždycky uložil Zdeněčka, který pomalu rostl a rostl, udělat si čaj z meduňky a heřmánku a kápl do něj trochu toho cloumáku. A po takovémhle pití spal pokaždé tak tvrdě, že ho leckdy ani kohoutovo kokrhání neprobudilo, ba dokonce ani když sluníčko začalo svítit do chalupy, tak ještě nevstával, a Zdeněček ho musel tahat z postele. A Jindrovi se po takovém pořádném spaní vždycky náramně ulevilo, protože nemyslel na Toničku a opravdu si odpočinul.

A tak si začal do čaje přidávat slivovice víc a víc, až už to nebyl čaj s kapkou slivovice, ale slivovice s kapkou čaje, a pak už pil jenom slivovici, ale říkal jí čaj, aby si sousedi nemysleli, že moc pije. A snad že ho vzpomínka na Toničku pořád ještě bolela, začal pít i ve dne. A takový opilý dřevorubec, to je vám pekelně nebezpečná věc. Naštěstí měl s sebou Zdeněčka, který se měl k světu a tátu vždycky pohlídal, aby na něj nějaký ten strom nespádl nebo aby si něco neusekl.

To se ví, že se Zdeněček za Jindru styděl, když ho musel odnášet z hospody domů, nebo když mu ráno máčel hlavu pod pumpou, protože jinak ho vzbudit nešlo. Jenže co měl dělat? Když tě rodiče jednou živí, tak si moc vyskakovat nemůžeš. A tak Zdeněček Jindrovi pomáhal, jak to šlo, všechno za něj dělal, na co stačil, ostatním se za něj omlouval a urovnával spory, které jeho otec v opilosti vyvolával. Co na tom, že Jindra propil jejich chaloupku a museli přespávat v lese; ještě pořád měli jeden druhého, a to je někdy víc než všechny paláce světa.

Ale s Jindrou to šlo z kopce pořád víc a víc. Nadarmo se neříká, že alkohol je metla lidstva; Toniččina smrt do jeho duše zasela semínko hořkosti a slivovice byla vláhou, díky které z toho semínka vyrostla zlá kytky, černá jako noc a svárlivá a věčně nazlobená. Zdeněček se snažil, jak

jenom mohl, Jindrovi však nebylo nic dost dobré a všechno sváděl na svého synka. Kde mohl, tam mu vynadal, kde to šlo, tam ho vyplísnil. Ale Zdeněček to všechno trpělivě snášel a těšil se, že bude líp.

Jednou se Jindra opil tak strašně, že by ho neprobudilo, ani kdyby mu u hlavy z děla stříleli. Večer předtím za ním totiž byli lidé z vesnice a chtěli zpátky peníze, které si od nich na pití půjčil. Jindra dostal takový vztek, že do sebe obrátil všechnu slivovici, co jí v lese měl poschovávané, a usnul jako špalek. Když konečně přišel k sobě, slunce už spěchalo za hory, aby se samo uložilo k spánku.

„Zdeněčku,“ povídá Jindra, ale synek nikde.

„Zdeňku,“ říká hlasitěji, nikde se však ani lístek nehýbe.

„Tak hergot Zdeňku!“ křičí Jindra a vstává, aby se podíval, kde ten kluk zpropadená zase vězí. A vtom si všimne, že sekera je taky pryč. A náhle je střízlivý, náhle vidí všechno úplně jasně a s hroznou předtuchou začne běhat po celém lese. Co ho to napadlo, blázna jednoho? Vždyť to neumí, může si ublížit, může... vtom ho uvidí. Zdeněček leží nad zemi, na něm čerstvě pokácený strom a u ruky sekera. Věděl, že rodina potřebuje peníze, a když táta nemohl, zbýval už jenom on. A teď tady leží, zavalený a bez života. Už nedýchá.

Jindra by křičel, ale nemůže. Plakal by, ale nemůže; nemá na to sílu. Nezbylo mu nic, vůbec nic. Smyslů zbavený leze na nejbližší strom, až je úplně nahoře a chystá se skočit, když vtom se nebesa rozestoupí a sletí k němu anděl a povídá mu:

„Jindro, proč se chceš zabít?“

„Protože už mi tady na zemi nic nezbylo a protože chci do nebe za Toničkou a Zdeněčkem,“ vzlyká dřevorubec.

„A ty nevíš, že kdo si vezme život, ten se do nebe dostat nemůže?“ ptá se ho anděl.

„A co mám tedy dělat, anděli? Porad' mi,“ prosí Jindra.

„Vím, že to nemáš lehké, ale do nebe se dostaneš jenom tím, že budeš konat dobro,“ říká mu posel boží. „Podívej se, kolik stromů jsi pokácel. Co kdybys je odted' sázel?“

„Ale já už nemůžu dál, anděli,“ kroutí hlavou Jindra.

„Náš pán je milostivý a pomůže ti,“ praví mu anděl. „Někdo má život jednoduchý a jiného osud zkouší; tak to bylo odjakživa a tak to bude navěky.“

A s tím anděl odletěl zpátky do nebes. Jindra pochopil, že s čím kdo zachází, s tím také schází, a pítí už se nikdy v životě ani nedotkl. Žil v korunách stromů a dolů lezl jenom tehdy, když měl hlad nebo když šel sázet další stromy. S lidmi nemluvil; možná už to zapomněl, možná jenom nechtěl, kdo ví. Od úsvitu do soumraku sedával vysoko ve větvích a pozoroval slunce a po tvářích mu tekly slzy. A když se jeho dny naplnily, věděl, že svůj život strávil užitečně a dobře, a shledal se v nebi se svou milovanou Toničkou i se Zdeněčkem.

Nemusí pršet, jen když kape

Byl jednou jeden kněz, který se jmenoval Jakobynic. Snažil se žít počestně a nehřešit, ale vůbec se mu to nedařilo. Když měl držet půst, chodil uzobávat chleba a říkal si, že když si bude brát jenom malé kousky, Bůh to neuvidí. Když to přehnal s mešním vínem a zpíval o půlnoci v kostele sprosté písničky, uklidňoval se druhý den tím, že Bůh má veselí lidi rád. A když ho přistihli, jak se zálibně prohlíží v zrcadle, prohlásil, že ho Bůh jistě nestvořil takhle krásného pro nic za nic. Zkrátka a dobře, Jakobynic se snažil, ale měl tolik chyb, že to vypadalo, jako by se nesnažil vůbec.

I stalo se, že jednou při procházce v lese potkal žábu. A že nebyl hloupý, hned poznal, že to není žába ledajaká – na hlavě měla zlatou korunku a tvářila se vážně. Jelikož církev byla v těch dobách nositelkou vzdělanosti, uměl Jakobynic číst. Kromě Bible měl nejraději knížky pohádek, a tak věděl, co a jak – než se žába stačila vzpamatovat, kněz ji políbil. Čekal a čekal, ale nic se nedělo.

„Děkuji ti, ctihodný muži,“ povídá nakonec zvíře, „ale vysvobodit mě je trochu složitější.“

„Co naplat,“ řekl Jakobynic a v duchu si pomyslel, že když je princezna zakletá takhle důkladně, bude jistě tuze spanilá. „Jen mi vyjev, co jest potřeba udělati.“

„Chyt' se rukama za uši, vyplázní jazyk, poskakuj a otáče se u toho dokola,“ odvětila žába.

Jakobynic se tomu podívil; udělal ovšem, co mu zvíře nakázalo. Žába se na to chvíli dívala a pak se začala tak smát, až jí z velkých očí vytryskly slzy.

Kněz se zarazil, ukrutně se zamračil a křičel:

„Ty tvore bídný, ze služebníka božího si budeš tropiti žerty? Střez se, aby tě nestihl Jeho hněv!“

„Nuže dobrá, dobrá, jen se tolik nečerti,“ povídá žába. „Za ty roky kletby si snad nějaké to rozptýlení zasloužím. Ale poslyš, ctihodný muži, jak mě vysvobodíš.“

Jakobynic se k žábě sehnul blíž a pozorně poslouchal.

„Abych znovu nabyl lidské podoby, musí se pro mě někdo obětovat,“ řeklo zvíře. „Někdo pro mě musí strádat. Jsi z řádu církevního, jistě bys svedl například tři dny a tři noci oka nezamhouřit a strávit je pohroužen v modlitbách.“

„Mé srdce jest připraveno ti pomoci, žábo rozmilá,“ odvětil Jakobynic, „avšak jest známo, že bdít tak dlouho není zdrávo. Bůh mě stvořil krásného; jistě by si nepřál, abych tuto svou krásu předlouhým bděním zmařil.“

„A co pomoc bližním?“ podivila se žába. „To ti nic neříká?“

„Tak jako svět není nekonečný, tak i věci lidské mají své meze,“ odpověděl kněz šalamounsky.

„Kdybys mohl vykonati nějaký jiný, vhodnější čin, udělal bych ho hned a bez rozmýšlení.“

„Ctihodný muži, jistě jsi uhodl, že jsem z královského rodu,“ zakoulela žába očima. „Můžu se ti odměnit tak, že se ti o tom ani nesnilo.“

Jakobynic si představoval, jaké by to bylo, kdyby s ním na faře bydlela princezna. A jak jeho fantazie bloudila dál a dál, křížek, který nosil kolem krku, ho začal ukrutně pálit. Kněz to pochopil jako boží znamení; s princeznou po boku by zřejmě musel opustit stav církevní a najít si jinou práci. To ho zarmoutilo, neboť měl sice spoustu chyb, ale o své ovečky se staral moc rád a nechtěl je nechat bez pastýře.

„Žábo, jest to přetěžká věc,“ pravil nakonec. „Nevím, co si počítí.“

Zvíře už začínalo být zoufalé.

„Tak se na to podívej z jiné strany, ctihodný muži,“ povídá žába. „Jak často chodíš v noci tajně do farní spíže?“

Jakobynic to uvážil a naznal, že se tam občas zatoulá. Nahlas neřekl nic, ale žába mu to poznala na očích.

„Kdybys bděl, mohl bys ve dne i v noci sníst, co hrdlo ráčí. Noci jsou v našem kraji dlouhé, získal bys přinejmenším dvě pozdní večeře a jednou brzkou snídani navíc.“

Kněz se začal nadšeně usmívat a žába viděla, že se jí ho podařilo přesvědčit. A jak se domluvili, tak taky udělali.

„Činím tak jenom z lásky k tomu ubohému tvor,“ dušoval se Jakobynic, zatímco bílil spíž. Tři dny a tři noci nepřetržitých hodů ho řádně zmohly, přesto však, když uplynul stanovený čas, sebral poslední zbytky sil a šel si do lesa pro svou princeznu. Ale běda – místo princezny tam stojí starý a prošedivělý král.

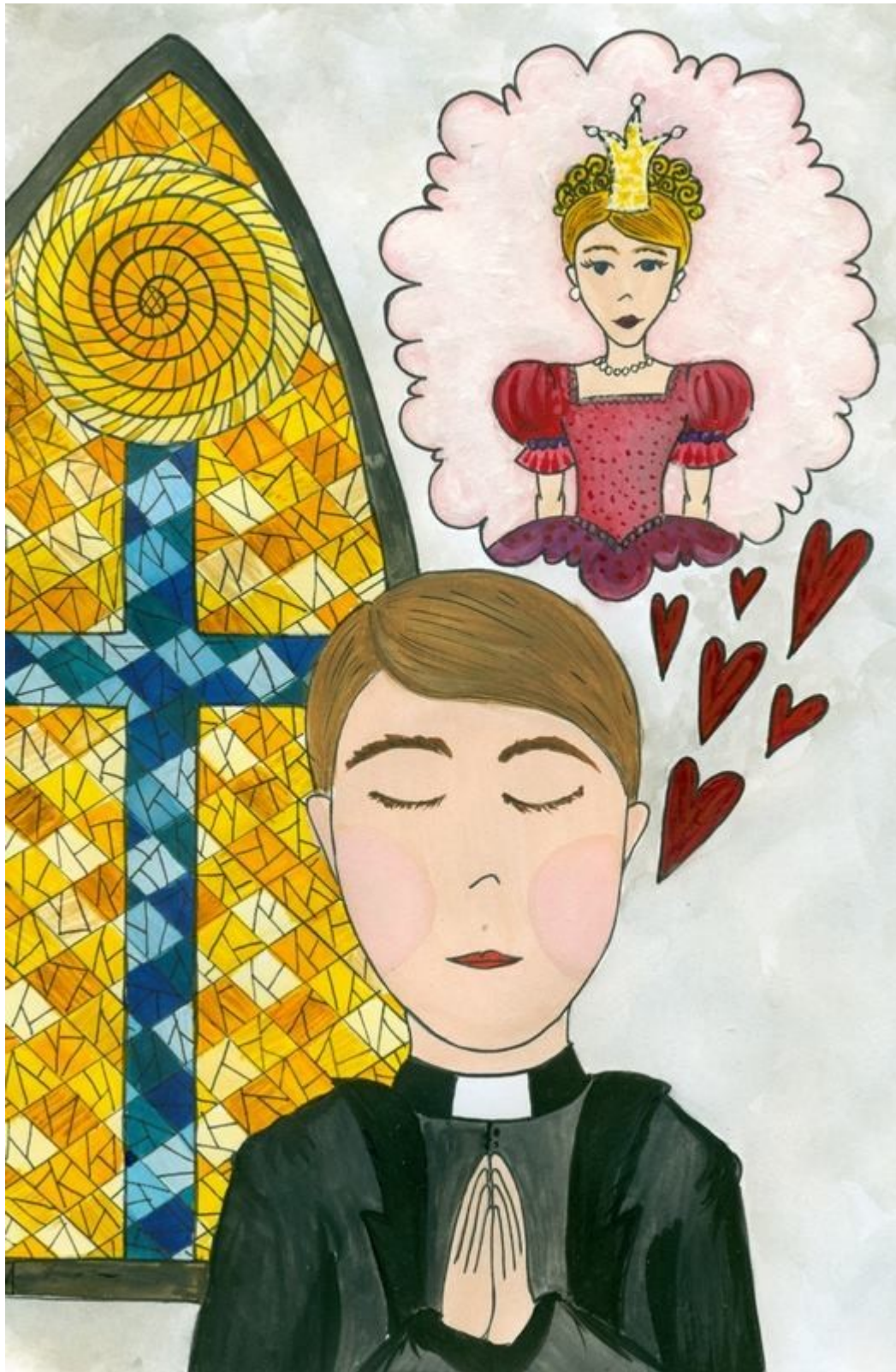
„To jest ďáblová mámení, to jsou čertovské kousky,“ začal křičet Jakobynic.

„Čekal jsi někoho jiného?“ zeptal se ho král.

„Myslel jsem, že budeš mladší a hezčí,“ svěřil se mu kněz.

„Inu, mladík už vsutku nejsme,“ zasmál se panovník, „ale náš slib pořád platí. Královsky se ti odměníme. Odedneška bude tvoje farní spíž každý den zásobena těmi nejvybranějšími delikatesami z celého známého světa.“

Jakobynic se nad tím zamyslel a shledal, že to vlastně nedopadlo nejhůř. Mohl se dál starat o svoje ovečky, a přitom si jíst jako král. Byl sice zklamaný, protože už si maloval, jak se s princeznou vezmou, ale věděl, že nemusí přšet, jen když kape.

Z cizího krev neteče

Byla jednou jedna maminka, která čekala děťátko. Tatínek musel odejít do války a už se nikdy nevrátil, tak se utěšovala, že jí zůstalo alespoň to malinké. Bříško jí rostlo a rostlo, až to vypadalo, že každou chvíli praskne. Když maminka cítila, že děťátko už by chtělo na svět, zavolala porodní bábu a lehla si na to, protože rodit vestoje je tuze nepříjemné. Místo jednoho se jí však narodilo dětí sedm. Jakmile si je maminka přepočítala, jakmile viděla těch sedm plačících uzlíčků, jakmile si uvědomila, kolik s nimi bude práce, ranila ji z toho mrtvice a umřela.

Porodní bába už byla stará a o tolik dětí se postarat nemohla, tak dala rozhlásit po celém království, zda by se těch sedmi holátek někdo neujal. Když to uslyšeli král s královnou, viděli, že by jim takový skutek náramně zlepšil pověst, kterou si pošramotili vysokými daněmi, a hned sirotky adoptovali. Měli jednu vlastní dceru, která se jmenovala Oslněnka, protože byla tak okouzlující, že pokaždé všechny oslnila; říkali si, že kupovat pořád nové a nové hračky by se jim časem prodražilo a že s živými dětmi si Oslněnka vydrží hrát mnohem déle. Navíc byli sirotci samé holčičky, což se výborně hodilo.

Král s královnou dlouho přemýšleli, jak by je měli pojmenovat. Nakonec se shodli, že by jejich jména měla být něčím podobná jménu jejich vlastní dcerky, aby všichni viděli, že to s nimi myslí vážně, ale zároveň taky lidová, aby si o sobě dívky moc nemyslely. A tak je pokřtili jmény Boženka, Blaženka, Alenka, Helenka, Liběnka, Vladěnka a Mařenka.

Dívky rostly a rostly a všichni dvořané i prostý lid královskému páru blahopřáli, jaké mají krásné dcerky. Oslněnka byla pořád nejhezčí, to se ví, protože zdědila po bratranci ze třetího kolena dobré srdce, což byla jinak ve vládnoucích kruzích velká vzácnost; Boženka, Blaženka, Alenka, Helenka, Liběnka, Vladěnka a Mařenka však také rostly do krásy. Zatímco Oslněnka se k nim chovala moc pěkně, půjčovala jim své hračky a brala je jako své opravdové sestry, král s královnou si z nich dělali služebné. Pro ty dva to koneckonců byly děti nevlastní, které měli jenom pro parádu, jenom aby to dobře vypadalo – když někam jeli, byly holčičky jejich největšími drahoušky, ale jakmile se za hosty zavřely dveře, musely se dívky převléct do svých obnošených šatů a místo vybraných porcí dostávaly zbytky od stolu.

Dívky zatím rostly a rostly a často si s Oslněnkou chodily hrávat do lesa. A při jedné z těch her tam potkaly vlčici. Nejprve se ukrutně polekaly – divá zvěř bývala v těch dobách zcela necivilizovaná a občas nějakého toho měšťana snědla. Vlčice se však k holčičkám měla, jako kdyby to byly její vlastní, jen na Oslněnku výhrůžně vrčela a nenechala se od ní ani pohlady. Boženka, Blaženka, Alenka, Helenka, Liběnka, Vladěnka a Mařenka se s vlčicí spřátelily a od té chvíle si nechtěly hrát nikde jinde než v lese – s jejich novou kamarádkou byla velká legrace.

Jelikož Oslněnku vlčice neměla ráda, zůstávala královská dcera sama na zámku. Když její rodiče viděli, že si s ní ostatní dívky nechtějí hrát a že se princezna trápí, rozhodli se, že ji pošlou na venkov k chudým příbuzným, aby se dostala na čerstvý vzduch. Zabalili jí tři kufry se šaty a jeden se svačinou, posadili ji do kočáru a bylo. V tom nejtemnějším lese však na kočár čekali zbojníci, kteří chtěli Oslněnku unést a požadovat za ni od královského páru výkupné. Jenže jakmile se vynořili z lesa, aby povraždili sloužící a zmocnili se princezny, objevila se zčistajasna vlčice a dorážela na ně tak zuřivě, až si řekli, že na tohle už jsou staří, a šli se raději schovat do jeskyně, kde měli skrýš. Oslněnka zvíře hned poznala – byla to kamarádka jejich nevlastních sester. Vzala vlčici k sobě do kočáru a nařídila kočimu, aby je vzal zpátky na zámek.

Když předstoupila před své rodiče a vypověděla jim, co se přihodilo, královna se zvedla z trůnu, sedla si zcela nekrálovsky před vlčici na zem a dlouho se jí dívala do očí. A pochopila ji tak, jak se mohou navzájem pochopit jen dvě matky – vlčice byla totiž maminka sedmi holčiček, která zemřela krátce po jejich narození, ale vrátila se, aby se ujistila, že je jim dobře. A tak jako se vlčice styděla, že si hrála s vlastními dětmi a cizí odmítla, tak se hanbila i královna, že zatímco vlastní dceru rozmazlovala, na cizí byla zlá. A tak si holčičky mohly vlčici nechat, všem se od těch dob dobře vedlo a maminky zjistily, že se nemají vždycky řídit příslovím „z cizího krev neteče“.

S jídlem roste chuť

Byl jednou jeden starosta, a ten měl tuze chytrou, ale tvrdohlavou dceru, která se jmenovala Hanička. A ta Hanička se moc ráda chodila toulat do lesa, i když jí to její tatínek vždycky rozmlouval a varoval ji, že tam řádí hrozný loupežník Ničemar, ukrutný hrdlořez a zlosyn, a že tomu, kdyby zkřížila cestu, životem by určitě nevyvázla. Hanička na to ovšem nedbala a každý den se chodila projít.

Jednou se stalo, co se stát muselo – Ničemar se se svou bandou jako obvykle potloukal po lese, aby přepadl nějakou nebohou obět', a natrefil na Haničku.

„Ruce vzhůru, je-li ti život milý!“ křičel hned loupežník. „Dej nám všechno, co máš!“

„Ale páni zbojníci, vždyť já nic nemám,“ povídá děvče.

„Tak to se nedá nic dělat,“ řekl první lotr.

„To ti asi život moc milý není,“ přidal se druhý.

„Inu, co naplat,“ povzdechl si třetí.

A všichni hned vytáhli bambitky.

„Ale pánové, pánové, přece se nebudeme ukvapovat,“ zastavil je Ničemar. „Kdyby to byl nějaký ošklivý chlap, prosím, klidně ho zastřelte, ale taková pěkná holubička, té by byla škoda.“

A s tím Haničku vzali a odvěkli ji do své jeskyně.

„Uvař a uklid', je-li ti život milý!“ křičí na ni Ničemar. „A jestli se nebude naše doupě blýskat, až se probudíme, nebo nám nedejbože nebude chutnat, tak uvidíš!“

A pak se všichni loupežníci natáhli a hned usnuli. Taková zbojnickina, to totiž není jenom tak – člověk na útěku před zákonem musí vždycky spát s otevřenýma očima, takže se moc nevyspí. A navíc, bandita není zvyklý pracovat, takže se hrozně rychle unaví. A to spaní v jeskyni, to už teprve není žádná slast – podlaha je tvrdá, člověku kape na hlavu, a ten průvan! Žádný div, že většina lotrů je ráda, když to svoje řemeslo pověsí na hřebík.

Hanička věděla, že kdyby se teď pokusila o útěk, loupežníci by se vzbudili a chytili ji. A tak se rozhodla, že udělá, co jí nakázali. Všude utřela prach, zametla a uvařila dobrou houbovou polévku; a aby ukázala dobrou vůli, posbírala všechny kalhoty, košile a kabáty, co jich po jeskyni bylo, a pořádně je vyprala.

Když se loupežníci vzbudili, vůbec svoje doupě nepoznávali. Krápníky se leskly tak, že se v nich viděli, a z podlahy by se dalo jíst. Ale pak si všimli, že jim Hanička sebrala bambitky, a tuze se rozzuřili.

„Já vám je jenom schovala, páni ukrutníci, abyste je náhodou nepoztráceli,“ bránilo se děvče. Správný loupežník je ovšem ozbrojen až po zuby, a tak měl každý z nich někde schovaný ještě nějaký ten nůž – ten v botě, ten za opaskem, ten v klobouku. A tak sice byli bez bambitek, ovšem pořád nebezpeční.

„Tak se podíváme na tu houbovou polévku, kterou cítím,“ povídá Ničemar. „Doufám, že tu jsi nám neschovala!“

„Nene, páni zlosyni, tady ji mám,“ odvětila Hanička a hned dávala na stůl; jenom ona sama ale věděla, že do polévky naškrábala i trochu plísně ze stěn jeskyně. Doufala, že se loupežníkům udělá špatně a že se jí podaří utéct. Jenže to ty jejich žaludky podcenila – lotři si vařili sami a byli zvyklí na daleko větší blafy, než je houbová polévka s plísní. A tak to s Haničkou vypadalo bledě.

Pak si však zbojníci všimli vypraných svršků. Neváhali a převlékli se do nich, vždyť někteří z nich už na sobě čisté šaty neměli léta. A hned se začali po jeskyni proménádovat a předváděli se jako na bále, Ničemar vzal do každé ruky jeden nůž a začal hrát na krápníky jako na zvonkohru. Hanička si chvíli říkala, jestli ta plíseň přece jenom nezačala působit, když vtom to všechno skončilo, loupežníci si posedali na zem a dali se do pláče.

„Tohle není život,“ vzlykal jeden.

„Takhle dobře se najíst, to bychom přeci mohli mít každý den, ne jednou do roka,“ přidal se druhý.

„A takhle se radovat z čisté košile, to taky není jenom tak,“ stěžoval si třetí.

A že s jídlem roste chuť, tak se zbojníci dohodli, že to svoje řemeslo na hřebík opravdu pověsí a že se zase budou živit poctivě, protože je to daleko jednodušší, než číhat na pocestné v lese. A aby jim lidé odpustili, řekli si, že budou chodit od chalupy k chalupě a všem se vším pomáhat. A jelikož Haničku nechali jít, přemluvilo děvče svého tatínka pana starostu, aby jim to jejich loupežnictví

prominul. Ničemar se od těch dob jmenoval Dobrotislav a chodil a pomáhal se svou družinou hodných a obětavých mužů všem lidem z širokého okolí. To se ví, že se nezměnili ze dne na den; zpočátku to šlo ztuha. Jeden loupežník, který byl náměsíčný, několikrát ve spánku vyloupil chalupu nebo ukradl slepici. Ráno však pokaždé všechno vrátili a dali do pořádku; a protože měli pevnou vůli, postupně se svých starých způsobů nadobro zbavili.

Zkrat'sifous aneb Kdo chce kam, pomozme mu tam

Mládenci poslouchali se zatajeným dechem.

„Ale dědečku, dědečku,“ povídá jeden, „to jsou všechno příběhy cizích lidí. Jsou pěkné, možná jsou i pravdivé, ale žádný z nich se nestal tady v okolí, nebo aspoň někomu, koho známe.“

„Takže vy byste chtěli, abych tak řekl, něco místního,“ odvětil Zkrat'sifous.

„Jistě, co je nám do cizích,“ pravil mládenec.

„Můžete se poučit z jejich chyb,“ řekl mu dědeček. „Ale dobře, povím vám jeden příběh, který se stal mně samotnému.“

Když jsem byl ještě mladý, sloužil jsem jako voják v Hnedzahumnyslavi. Služba to byla většinou klidná, samá přehlídka a podobně. Velitel tam tomu postarší kapitán Hlavněopatrně, který se chtěl ve zdraví dočkat penze, a zástupce mu dělal mladý desátník Hrrnaně, který se chtěl proslavit nějakým odvážným strategickým manévrem.

Jednou se stalo, že příběhly děti mlynáře Otíka, oči navrch hlavy, a abychom prý honem utíkali k mlýnu, že je zle. Tak jsme děti poslali k hospodskému domů, aby se o ně zatím postaral, všichni popadli flinty a dali jsme se na cestu. To se ví, že jsem měl strach; nikdo nevěděl, co se přesně stalo, a lidé nevolají vojáky pro nic za nic.

Sotva jsme k mlýnu doběhli, hned jsme měli jasno, co že se to seběhlo – u sýpky stál člověk jako hora, pravý hromotluk, ba přímo obr, a sypal obilí do mohutného pytle. Ruce měl jako lopaty a koulel očima tak strašně, až voda v potoce samou hrůzou zapomněla téct a mlynářské kolo stálo.

Desátník Hrrnaně, který ve volných chvílích rád četl válečné romány, bez váhání zavelel:

„Vojáci, k líci zbraň! Posypeme toho netvora deštěm kulí!“

„A neměli bychom se nejdřív pokusit vyjednávat?“ přemýšlel nahlas kapitán Hlavněopatrně. „Když s ním nebude rozumná řeč, můžeme ho přeci zastřelit i potom.“

„Ale pane veliteli, to by nám mohl upláchnout,“ přesvědčoval ho Hrrnaně. „Zkusme ho nejprve zastřelit, a když se to nepovede, můžeme s ním vyjednávat.“

„A co když se na nás za to bude zlobit?“ kroutil Hlavněopatrně dál hlavou. „Přece jenom, kdyby po vás stříleli, asi by se vám to moc nelíbilo.“

„To je pravda,“ připustil Hrrnaně, „jenže tohle není člověk, tohle je obluda. Kdoví, co se jí honí hlavou. Zatím si nás nevšímá, tak toho využijme.“

„Nuže dobrá,“ souhlasil nakonec kapitán. „Ale opatrně, chlapci, hlavně opatrně, ať si neublížíte! Mířte na obra a nezastřelte se navzájem.“

Nabili jsme tedy pušky a chystali se obludu skolit, když vtom se z mlýna vyřítíl mlynář Otík a křičel, ať toho necháme a že jsme padlí na hlavu a že nám nejspíš přeskočilo.

„Opatrně s těmi řečmi, občane,“ pustil se do něj Hrrnaně. „Silné prapory vojska mají vždycky pravdu.“

„Co je mi do vojska,“ nedal se Otík. „Kdybych věděl, že vás nenapadne nic lepšího, tak bych vás nevolal! Vy mi toho obra zastřelíte hnedle na dvorku, a co já s ním pak tady? Víte, kolik taková obluda váží? Vždyť už s ním nikdy nikdo nepohne! Začne se rozkládat a budeme se muset přestěhovat, protože se ten puch nebude dát vydržet.“

„Mlynář má pravdu,“ přikyvoval hlavou kapitán Hlavněopatrně. „Nedá se nic dělat, budeme na to muset nějak jinak.“

„V tom případě je na řadě vyjednávání,“ řekl Hrrnaně. „Pane veliteli, obluda je vaše.“

„No tak počkat, počkat,“ začal se ošívát kapitán, „kdo říkal, že s ní musím mluvit zrovna já?“

„Je třeba chtít žít a umět umřít,“ poznamenal slavnostně Hrrnaně. „Vy máte nejvyšší hodnost, takže z nás všech určitě umíte nejlíp umírat, kdyby vyjednávání nikam nevedlo.“

Zatímco se ti dva dohadovali, obr si nás všimnul. Nechal pytel spadnout na zem, až to zadunělo, a namířil si to rovnou k nám.

„Ale hergot,“ povídá Hlavněopatrně, „tak se mi zdá, že se nám to nějak vymklo z rukou. To snad abych zavelel k ústupu, ne?“

„Komu je horko, ať si rozepne kabát,“ řekl desátník a v očích mu zajiskřilo. Když viděl, že kapitán by se nejraději obrátil a utekl, udělal několik kroků vpřed a začal řečnit.

„Obře! Příroda tomu tak chtěla, že nás je spousta a ty jsi sám. Radím ti, abys to dobře zvážil. Když se vzdáš hned, možná ti darujeme život. Když se vzdáš později, tak s tebou naložíme o to přísněji.“

Slunce, které se do té doby schovávalo za mraky, vykouklo a začalo pálit. Obludě na čele vyrazily kapky potu veliké jako holubí vejce.

„My lidé jsme rozumné bytosti. Můžeš se od nás něčemu přiučit. Já ti poradím. Kdybych byl na tvém místě, uvědomil bych si, že nemám šanci, a kapituloval bych.“

Nestvůra se chytila za hlavu, padla na kolena a začala se třást. Hrrnaně to pochopil jako znamení, že se vzdává.

„No výborně, obře, to bych od tebe ani nečekal! Chvilku počkej, já někde najdu lano, hodím ti ho a svážeš si ruce. Mlynáři,“ obrátil se desátník k Otíkovi, „máš lano?“

Otík však neodpovídal, jenom tiše upíral pohled na nezvaného hosta. Obr se totiž začal doslova roztékat – voda z něj nejprve kapala, pak přímo crčela, až tekla proudem, a on se sesychal a scvrkával a zmenšoval, až z něj nezbylo vůbec nic, jenom velká louže, která se vlila do potoka a otekla pryč. Vtom vyběhla ze stavení i mlynářova Andělka a hned se nás ptala, jestli jsou děti v pořádku a kam jsme je poslali, aby si pro ně mohla dojít.

„Tak ta moje stará měla pravdu,“ povídá Otík překvapeně, když odběhla. „Hned tvrdila, že to bude určitě obr ledový a že stačí počkat, až na něho pořádně zasvítí slunce. Ty ženské se zdají takové hloupé a bláznivé, a přece jsou někdy chytřejší než my.“

„Tak, tak,“ přitakal vědoucně kapitán Hlavněopatrně, který měl doma paní Hlavněopatrnovou a věděl, že má mlynář pravdu.

„Já bych s tou chválou šetřil,“ poznamenal Hrrnaně, který byl sám, protože hodlal umřít mladý.

A tak nakonec všechno dopadlo dobře, obra jsme zdárně přemohli a po zbytek služby v Hnedzahumnyslavi už se nic zvláštního nestalo. A proč vám to vlastně povídám? No hned se k tomu dostanu.

Přeložili mě totiž potom do Cobykamenemdohodilovic, což je u východních hranic země, abych tam držel stráž, kdyby se Turek náhodou rozhodl na nás vtrhnout. A tam vám byla ukrutná nuda. Jelikož se vědělo, že Turek má dost práce u sebe doma, a že je navíc kůže líná a na takovou dlouhou cestu se mu nebude chtít, sloužil jsem tam sám a neměl jsem, s kým bych si popovídal. Tak jsem trávil většinu služby v hostinci, kde po mně pořád chtěli nějaké historky o hrdinských činech, které jsem vykonal. A že jsem rád vyprávěl, tak jsem si vzpomněl na tu příhodu s obrem a udělal jsem z ní hrdinský čin. Nejprve jsem se stal kapitánem vojáků; pak jsem na obra šel úplně sám. Ti pijani v cobykamenemdohodilovické hospodě však chtěli pořád víc a víc, takže to skončilo tak, že jsem obra zahnal na útěk vidličkou. Oni to samozřejmě řekli doma svým manželkám, až se to rozneslo po celých Cobykamenemdohodilovicích. A tak se stalo, že když jednou řezníkovi Tadeášovi vlezl do stavení jezevec, hned mě zavolali, abych s ním něco udělal.

Jezevec, to vám je tuze zvláštní zvíře, chytré a silné a všemi mastmi mazané. Obvykle se člověka bojí a když může, vyhne se mu; věděl jsem proto, že tenhle musí být ukrutně vyhladovělý. Nebylo divu, byla tuhá zima a v řezníkově domě to vonělo tak, že by se tam vloupal kdekdo.

Tadeáš na mě čekal před stavením – jezevec se prý usadil ve světnici a nechce vyjít ven. Řezník mi sebral flintu, dal mi vidličku a povídá:

„Tady máš, Zkrat'sifousi, svou zbraň. Když jsi s ní přemohl obra, jistě si poradíš i s jezevcem.“

To se ví, že jsem se bál. Ale co jsem mohl dělat? Kdybych couvl, všichni by věděli, že lžu, a to jsem nemohl připustit, protože jsem byl tehdy ještě mladý a hloupý a myslel jsem si, že hrdost je to hlavní, co chlap tady na tom světě má. Tak jsem vešel dovnitř a začal jsem hulákat jako na lesy, aby se jezevec lekl. Jenže to zvíře šmejdilo v komoře a vůbec si mě nevšimalo.

„Vzdej se!“ vykřikl jsem na něj.

„To tak,“ odvětil jezevec. „Konečně jsem se dostal dovnitř a budu se vzdávat, tos uhl.“

„Ty mi rozumíš?“ ptal jsem se ho překvapeně.

„Samozřejmě,“ pravil on. „A teď, kdybys mě omluvil, musím hledat špek, ten totiž my jezevci nejradši. Ať hledám, jak hledám, nemůžu ho nikde najít, ale někde tady být musí.“

„Jezevče, já potřebuju, aby ses vzdal a vrátil se do lesa,“ zkoušel jsem ho přesvědčit.

„Jestli mě chceš zahnat na útěk tou vidličkou, do toho,“ odušil jezevec a hledal dál.

„Podívej, nemohli bychom si o tom rozumně promluvit?“ povídám já. „Řezník je nejbohatší z celé vesnice, kvůli špeku se všet nebude. Já ti řeknu, kde ho má, a ty za to potom budeš předstírat, jak se mě hrozně bojíš.“

„Nebo si dám místo špeku tebe,“ odvětil jezevec a výhrůžně nakrčil čenich, ale pak se usmál. „Ne, dělám si legraci. Stejně by mě udusily ty tvoje vousy. Domluveno!“

Tak jsem mu řekl, že si panímáma schovává špek pod postelí, protože na něj o půlnoci tajně chodí, aby to ten její nevěděl. Jinak to samozřejmě věděla celá vesnice. Jezevec špek snědl, zajedl to ještě chlebem, aby mu nebylo špatně, a pak vyběhl ven a vyděšeně kníkal, aby všichni viděli, že se mě bojí.

A tak jsem měl štěstí a vyvázl jsem z toho se zdravou kůží, ale dobře jsem si zapamatoval, že kdo chce kam, pomozme mu tam, a už jsem si nikdy nevymýšlel. Nebo aspoň ne tak moc.

Chytrému napověz, hloupého kopni

To bylo tak. Jeden dědeček, Pěnkava se jmenoval, měl vnuka. A ten vnuk viděl, jaká je na vesnici bída a jaké je tam těžké pořízení. I řekl si, že se odstěhuje do města Duchaplnova, kde bude studovat. A tak se přihlásil na vysokou školu a vzdělával se, až se z něj kouřilo. Ale když mu na té univerzitě dali diplom, že je hlava učená, zastesklo se mu po rodné víscce a po dědečkovi Pěnkavovi, protože už na tom světě nikoho jiného neměl a chtěl ten svůj diplom někomu ukázat. Tak se sebral a jel zase zpátky. Jenže kolem dědečka už chodila zubatá a brousila si kosu.

„To je dost, že taky přijdeš na návštěvu k nám do Přizemnic, Toníku,“ přivítal Pěnkava vnuka slabým a chraptivým hlasem. „Ale nevím, nevím, jestli není pozdě.“

„Kdeže, dědečku, kdeže,“ povídá mu Toník, „to vy se jenom tak tváříte, ale kdyby se vám chtělo, skály byste mohl lámat. Jenom vstaňte a přestaňte si ze mne tropit žerty.“

„Ba ne, chlapče,“ kroutil hlavou smutně stařík, „už ne. Už je to blízko, cítím to v kostech. Ale než umřu, musím ti ještě povědět, jak na ty moje kozénky. Vždyť to je to jediné, co ti po sobě nechám. Kozénky a tuhle malou chaloupku.“

„Jen klidně ležte a odpočívejte, dědečku,“ usmál se na něj Toník. „Já jsem studoval v Duchaplnově na univerzitě, jsem teď doktor přírodních věd, víte? Z hlavy vám řeknu, kolik má taková koza nohou a kolik chlupů a na kterou stranu obvykle točí ocasem.“

„Ale Toníku, ty kluku učená, to já ti neberu,“ pravil Pěnkava. „Já vím, že jsi hlavička. Jenže já za ty léta zjistil, co na ty moje kozénky platí, a chci ti takhle usnadnit práci.“

Jeho vnuk si ovšem řekl, že když vystudoval vysokou školu, nepotřebuje se se staříkem radit.

„Dědečku,“ povídá mu, „vy máte takovou tu venkovskou inteligenci, tenhleten selský rozum, víte? To je dobře, to vám přeji. Ale já jsem studovaný člověk, já si poradím sám, nepotřebuji vás k tomu. Jen si pěkně poležte, ať se dáte brzo dohromady.“

„Ale...“, chtěl ještě něco říct Pěnkava, Toník však už byl ze světnice venku. A tak stařík ležel celý den a čekal, až se jeho vnuk vrátí. Když přišel Toník zpátky, byla už venku tma. Nic neřekl, jenom si sednul ke stolu a díval se do zdi.

„Tak co, jak to šlo?“ zeptal se ho Pěnkava.

„Dobře, ba přímo bych řekl výborně, uvážíme-li, že to je teprve den, co jsem se vrátil do Přizemnic,“ povídá jeho vnuk. „Kozy byly samozřejmě nervózní, jsem už pro ně přece jenom cizí, navázali jsme však spolu opatrný vztah, na kterém můžeme do budoucna stavět.“

„Hernajs, mluví jako kniha, ale mlíko nedones’ žádný,“ bručel si pod vousy dědeček a šel raději spát, aby se na to nemusel dívat.

Další ráno vstal Toník brzo, ani se nenasnídal a hned šel pryč. A vrátil se zase až za tmy. Ani tentokrát dědečka nepozdravil, jenom si sedl ke stolu a upřeně se díval před sebe.

„Tak co, jak to šlo?“ zeptal se ho Pěnkava znovu.

„Znamenitě, excelentně,“ odvětil jeho vnuk. „Kozy dnes nebyly v náladě, takže jsme nedojili, ale domnívám se, že si začínáme opravdu rozumět. Chápete, důvěra je na celém tom procesu to hlavní, bez ní to prostě nejde.“

„Hergot, řečí má plnou kapsu, ale zase se vrací s prázdnou,“ bručel si pod vousy dědeček a šel raději spát, aby si o mléku nechal alespoň zdát.

Když ráno zakokrhal kohout, Toník byl hned na nohou a pelášil ven. Celou noc si dělal grafy a přišel na zaručenou strategii, jak na kozy vyzrát. Děda Pěnkava jenom smutně kroutil hlavou a doufal, že neumře dřív, než jeho vnuk dostane rozum.

Když se Toník večer vrátil, vzal ze skříně hrneček a třesoucímá se rukama do něj přelil mléko, které za celý boží den nadojil – pár kapek, přes které bylo vidět na dno.

„Ty kozy,“ řekl zoufale, „jsou nejhloupější a nejzatvrzelejší bytosti, jaké jsem kdy viděl.“

„To ses asi nedíval do zrcadla,“ odtušil dědeček.

A když se tam Toník podíval, najednou si uvědomil spoustu věcí. Pochopil, že ani deset škol někdy nestačí a že je lepší nechat si poradit. Inu, ne nadarmo se říkává „chytrému napověz, hloupého kopni“. Musel si nejprve na vlastní kůži zkusit, jak dovedou být kozy zlomyslné, když někdo neví, jak na ně.

„Dědečku,“ řekl Toník potichu a sedl si k jeho posteli, „mohl byste mi prosím s těmi kozami poradit? Vy to asi víte líp než já, co na ně platí.“

A tak mu starý Pěnkava tu noc řekl všechno, co o „kozénkách“ za svůj život zjistil, aby se Toníka nebály a svoje mlíčko mu dávaly rády. Co je jim po chuti, čeho se bojí, prostě všechno. A že se dědečkovi tolik ulevilo, odešla příštího rána jeho duše k Pánubohu, ale šťastná, protože věděla, že její hospodářství bude v dobrých rukou.

Odříkaného chleba největší krajíc

Věnováno slečně Radce Tihelkové.

Byla jednou jedna holčička, Radka se jmenovala, a to vám bylo tak zvláštní děvče, že o podobném nikdo jaktěživ neslyšel. Ostatní dívenky si hrály s panenkami ze slámy a pomáhaly maminkám při vaření, ale Radku takové věci tuze nebavily – raději pomáhala horníkům s uhlím, dřevorubcům se dřevem a kovářům se železem. Nejprve z ní měli legraci a říkali, že taková dřina ji nebude dlouho bavit, ona však vytrvala a časem si získala jejich úctu. Zjistili totiž, že mít takové šikovné děvče je náramně užitečné – v dole se protáhla i tou nejužší šachtou, v lese vylezla i na ten nejvyšší strom a v kovárně dokázala pracovat na dvou kovadlinách zároveň.

Jak Radka rostla a rostla, už to nebyla malá holčička; jednou ráno se probudila a zjistila, že je čas na vdavky. A byla z toho tuze smutná, protože se jí pod čepec pranic nechtělo. Snila o nějakém princovi z daleké země, který by přijel na bílém koni a odvezl si ji; věděla však, že kolem žádní velkomožní páni nejezdí a že může pomýšlet leda na některého z vesnických chlapců, z nichž ale žádného nechtěla. A tak si vymyslela, že její ruku získá ten, kdo ji přetlačí v páce – po práci v dole, v lese a v kovárně měla takové svaly, že dokázala ze železné lžice vytvarovat domeček i s komínem.

Nejprve přišel na námluvy Tomáš, jemuž nikdo neřekl jinak než Lomikámen. Na nic nečekal, hned si s Radkou sedli ke stolu a začali se přetlačovat. Tomáš se snažil, ohromně funěl, zatínal zuby a čelo se mu z toho úsilí nakrabatilo tak, že už mu to chudákovi zůstalo nadosmrti; na mladou dívku však jeho síla nestačila.

Po něm zkusil svoje štěstí Kuba, kterému se přezdívalo Lamželezo. Věděl, jak dopadl Tomáš, a tak se nejprve pořádně rozvečil, posilnil se kořalkou a chvíli meditoval. Pak si s Radkou sedli ke stolu a začali se přetlačovat. Z Kuby teklo tak, až měl strach, aby se neutopil; svou vyvolenou však přemoci nedokázal. A když ostatní chlapci viděli, jak dopadli dva největší siláci, už to ani nezkoušeli.

Radka byla spokojená, protože se nemusela vdávat, a všem se tím chlubila. Tak se stalo, že si ten podivný příběh povídali lidé v sousedních vesnicích, až se o tom doslechl vodník Ploutvička. Abyste si nemysleli, Ploutvička nebyl takový ten strašidelný a ukrutánský vodník, který topí lidi a schovává si v hrnčících duše; naopak, byl to dobrák od kosti. Když měl mlynář málo vody, když bylo velké sucho nebo když se nedejbože hnala povodeň, Ploutvička se vždycky snažil pomoci.

A jak se vám tenhle vodník doslechl o Radce, hned si řekl, že to bude děvče zrovna pro něj. Úhoř mu přežehlil šosy a frak, štiky mu z vlasů vyčesaly rákosí, aby nedělal ostudu, a starý kapr mu dal kouzelnou šupinu a několik dobrých rad na cestu. A už Ploutvička peláší za svou vyvolenou, už klepe na její dveře.

Inu, nebudeme to nijak přikrašlovat – když Radka toho zeleného mužíčka viděla, dvakrát se jí nezamlouval. Kapala z něj voda, byl cítit rybinou a v oblékání zjevně neměl vůbec vkus, protože byl celý v zeleném. Slib je ovšem slib, a tak mu ukázala ke stolu a sedla si, jen aby to už měla za sebou. Začali se přetlačovat. Ploutvička se snažil, až mu z uší šly bubliny, vlasy se mu rozvlnily jako rozbouřené moře a jeho zelená tvář zbledla; všechno však marno, Radka přemohla i jeho.

„To se ale nepočítá,“ řekl hned vodník. „To jsme u tebe doma, ale kdybychom šli ke mně, určitě bych vyhrál.“

Radce se s ním nikam nechtělo, že však byla poctivá a spravedlivá, souhlasila. Ploutvička jí dal kouzelnou šupinu, s níž mohla dýchat pod vodou, a odvedl si ji do svého království. Všechny ryby se připlavaly podívat, jaká krasavice to k nim přišla, a starý kapr z ní byl tak unešený, že se musel jít zchladit do potoka. Ploutvička si Radku posadil ke stolu a usmál se; věděl totiž, že tady jej dívka nikdy neporazí. A opravdu – zatímco vodník byl ve svém živlu, s Radkou se přetlačovala všechna voda, co jí v rybníce bylo, a nakonec ji přemohla.

A tak se dívka, která se za nic na světě nechtěla vdávat, nakonec přestěhovala k Ploutvičkovi. Ale nebojte se, nebyla tam nešťastná – brzy totiž zjistila, že bydlet s vodníkem je opravdové dobrodružství. Ploutvička možná nebyl princ a místo bílého koně měl jen své ryby, ale k Radce se choval jako k princezně. A když jim lidé z vesnice šli na svatbu, vzpomínali, kolik mládenců dívka odmítla, a věděli, že odříkaného chleba největší krajíc.

Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek

Byl jednou jeden houslista, který se jmenoval Marek. A ten Marek patřil do skupiny kočovných muzikantů a jezdil křížem krážem českými zeměmi, podle toho, kde zrovna měli nějakou veselku nebo hody. Tak se stalo, že procestoval pořádný kus světa a viděl spoustu děvčat. Ale ten Marek, to vám byl takový náročný chlapík, musel mít od všeho vždycky jen to nejlepší. A tak se mu ze všech těch děvčat líbilo jenom jedno jediné, hornická dcerka Tereзка. Jenže jak měřil jiným, tak měřil i sobě – říkal si, že ještě není dost bohatý a slavný, aby se o takovou krásku mohl ucházet.

A tak přemluvil ostatní muzikanty, aby začali hrát pro maršálky, barony, hrabata a podobnou sběh. Šlechta si na svých nudných večírcích ráda poslechla něco zemitějšího, aby měla blíže k lidu, a navzájem si hudebníky doporučovala. A jak je známo, taková smetánka nemá hluboko do kapsy – penízky se proto Markovi jenom sypaly. Muzikanty ale takové hraní moc nebavilo, protože zatímco na poctivé venkovské tancovačce se mohli mezi písničkami posilňovat vínem, na hudebních soirée šlechty museli zůstat střizliví až do rána; Marek je však přesvědčil, že to určitě bude stát za to, a tak hráli pro společenskou smetánku celý rok. Po roce se jel náš houslista zase podívat do malé zapadlé vesničky za Terezkou, která byla snad ještě spanilejší než dřív; a i když o tom sám nevěděl, moc se jí líbil. Jenže Marek si říkal, že je asi ještě pořád brzo a že ještě není dost bohatý a slavný, aby se o takovou krásku mohl ucházet.

Přemluvil ostatní muzikanty, aby zkusili štěstí u královského dvora. Šlechta už je dobře znala a doporučila je panu králi, který je rád přijal do svých služeb. A tak s ním cestovali po celé Evropě; hráli horalům na horských loukách v Rakousích, ochutnali pověstný pálivý guláš v Maďarsku, navštívili s panem králem jeho výsost pana bratra v Polsku a z vídeňských salónů na břehu Dunaje přivezli do českých zemí valčík. Královští poradci sice brblali, že je to tanec neslušný a že by se měl zakázat, ale mezi lidem na vesnici se ujal hned. A tak se po roce cestování Marek znovu vypravil za Terezkou, která mezitím rozkvetla jako růžička. Celá pro něj už hořela, vždyť na něj čekala tak dlouho a každou noc se jí o něm zdálo. Jenže on si říkal, ještě tomu dám rok, vždyť taková věc nikam nespěchá; Tereзка už viděla, že jí zase odejde, a chtěla ho zastavit, ale pak si řekla, to přece nejde, aby si děvče namlouvalo hochy.

Marek a ostatní muzikanti se mezitím stali tak proslulí, že je na svůj dvůr pozval sám velký paša Nicnedělám. To se ví, že přijali. To vám bylo slávy! Všechny je oblékli do vybraných látek, na hlavy jim posadili turbany, Markovi pozlatili jeho housle a smyčec mu posázeli pravými démanty. A muzikanti každý večer hráli Nicnedělámovi, když se kochal otrokyněmi ze svého harému, když mu jeho sloužící nosili vybrané pochoutky nebo když pomalu pokuřoval svou vodní dýmku. Paša si umělců jaksepatří vážil a dopřál jim, na co si jenom vzpomněli. A tak se Marek po roce vrátil domů bohatší, než si kdy dovedl představit, a v celém širém světě ho znali. Věděl, že teď ho Tereзка přivítá s otevřenou náručí.

Jenže jak se říká, kdo dřív přijde, ten dřív mele. Marek se hned hrnul do světnice, že už se nic nebude zbytečně odkládat, a povídá Terezce, která stála u plotny:

„To je dobře, že vaříš oběd, já si tě totiž jdu namluvit. Tak si spolu sedneme ke stolu, pořádně se najíme a pak si můžeme trochu popovídat, než to domluví s tvým panem otcem.“

„Ale Marku,“ povídá Tereзка, „ono už je asi trochu pozdě. Ty ses pořád k ničemu neměl a já už nechtěla být sama, tak jsem si vzala sousedovic Pepu. Je na mě moc hodný a má mě rád.“

„Hrmpf,“ zabručel houslista a zamyslel se. „To nevádí,“ pravil nakonec, „tak se s Pepou zase rozvedete a pak si vezmeš mě.“

„Ale Marku,“ kroutí hlavou Tereзка. „Já ho mám taky moc ráda a je nám spolu dobře.“

„Hrmpf,“ nechtěl se vzdát muzikant, „ale já jsem bohatý a slavný a se mnou ti určitě bude mnohem líp. Budeš bydlet na zámku!“

„Marku, ty tomu asi pořád nerozumíš,“ řekla Tereзка a poodstoupila od plotny. Teprve teď si Marek všiml, že její bříško je pěkně kulaté a že bude brzo maminkou. „Já už manžela mám a jiného nechci.“

A tak se milý houslista musel sbalit a hledat si ženu jinde. To víte, že si ji nakonec našel, vždyť která by nechtěla chlapa se zlatými houslemi a smyčcem posázeným démanty; Marek ale už nikdy nic neodkládal a co mohl udělat hned, to taky hned udělal.

Orel much nelapá

Byl jednou jeden kníže Alexandr; poněvadž je to však takové divné a tvrdé jméno a říkat knížeti Saša se jaksi nehodí, nazývali ho všichni Všudybylem, neboť hodně cestoval a znal spoustu cizích zemí. Ten kníže se dostal až na daleký ostrov Madagaskar, kde mu domorodci uvařili výbornou kávu. A že byl Všudybyl ducha podnikavého a jako správný šlechtic vždycky hleděl, jak by svůj majetek rozmnožil, přivezl s sebou do českých zemí pytel kávových zrněk, která hned zasadil.

Kníže se těšil, že až kávovníky vyrostou, stane se největším výrobcem kávy v celé Evropě, jenže co naplat – keřům se růst nechtělo. Všudybyl si od krále vypůjčil jeho osobní zahradníky, ani ti si však nevěděli rady. Nabízeli mu růži, o kterou když se někdo píchne, usne; ukazovali mu jabloň, jež rodila otrávená jablka; navrhovali mu, aby vysadil ořech, v jehož plodech se ukrývají drahé šaty; on ale všechno odmítl. Smutně poslal královské zahradníky domů a přemýšlel, co si počne.

Jeho poddaní mezitím žili jako předtím, poněvadž se jich knížecí starosti nijak netýkaly – chodili po své práci a doufali, že se nestrhně nějaká válka nebo jiné neštěstí. Někdy, když byla zima obzvlášť tuhá, si z knížecího lesa odnesli pár polínek, aby doma neumrzli. Všudybyl o tom dobře věděl; protože měl však své poddané rád, pokaždé nad tím přimhouřil oko.

Mezi těmi poddanými byl i Petr, učitelovíc synek. Neříká se nadarmo, že pod svícem je největší tma – Petr byl nejnevychovanější mladík v celém širém okolí. Bylo to zkrátka pěkné kvítko; tak už to na tom světě chodí, že učitelé musí vzdělávat děti ostatních a na ty vlastní jim nezbyvají síly ani čas.

Tenhleten Petr si řekl, že když ostatní mohou chodit do lesa na dřevo, může tam on pytláčit. Kníže Všudybyl se o tom záhy dozvěděl od svých myslivců, ale protože orel much nelapá, povídá si: mám přece zvíře dost, ať si nějakého toho zajíce chytí. Jenže Petrovi to nestačilo. Když viděl, že mu u šlechtice všechno projde, vymyslel ďábelský plán – smluvil se s několika mladíky, společně v noci vykopali všechna kávová semínka, co jich kníže zasadil, a ukryli je do močálu.

Když se Všudybylovi ráno doneslo, že někdo řádl v jeho zahradě a odvážil se dokonce vztáhnout ruku na jeho milovanou kávu, hned věděl, kolik uhodilo a kdo mohl být tak troufalý. Nařídil, aby Petra přivedli na zámek. Hoch sice uměl lhát na výbornou, ale kníže mu pohrozil mučírnou – to pak člověk rád přizná i to, co neudělal. Když se tedy Všudybyl od Petra dozvěděl pravdu, nechal nebožáka uvrhnout do šatlavy a nařídil všem svým sloužícím, aby s ním šli k močálu, neboť sám by všechna zrnka jen těžko našel.

Jaké je však čekalo překvapení! Přes noc ze semínek vyrostly kávovníky. V knížecí zahradě na ně byla příliš velká zima a sucho, kdežto v močálu se jim opravdu zalíbilo. Všudybyl je tam tedy nechal a zamyšleně se vrátil na zámek. Pak sešel do vězení za Petrem a povídá mu:

„Ty kluku nešťastná, kdybych byl správný evropský šlechtic, byl bys o hlavu kratší nejen ty, nýbrž i všichni, kdo ti pomáhali! Já jsem ale cestovatel, to jest člověk vytříbeného jemnocitu, a proto takové zkracování lidí nemám zrovna v lásce. Ta kávová zrnka, která jsi mi ukradl, pochází z Madagaskaru, jehož obyvatelé jsou proslulí svou pracovitostí. Dokonce tolik, že se jejich ostrovu kdysi přezdívalo Pracujihodně, v lidové mluvě potom Makámsakra. Místním se to tak líbilo, že se rozhodli to jméno přijmout za vlastní, jen ho trochu zkomolili, aby se jim to pěkně vyslovovalo, a tak vznikl Madagaskar. A proč ti to vlastně všechno povídám? Protože jsi měl výborný nápad, za který tě učiním knížecím zahradníkem přes kávu – u mě ve službě nouzi mít nebudeš, neboj se. Ale také jsi udělal něco špatného, za co musíš být potrestán – až kávové keře vydají první bobule, ty sám je všechny obereš a semeleš na kávu. Nikdo ti nebude smět pomoci. Zabere ti to mnoho času a bude to těžká práce, vcítíš se však víc do lidí, od kterých tu kávu máme, a budeš pak o keře pečovat o to lépe.“

A tak nakonec všechno dobře dopadlo. Všudybyl měl svou kávu, Petr se mu o ni dobře staral, jeho rodiče si oddechli, že dostal rozum a bude se žít poctivě a všichni od těch dob říkali, že orel much nelapá, ale na myši si pochutná rád.

Není všechno zlato, co se třpytí

Byl jednou jeden kočí, a ten kočí se jmenoval Jiřík. Vozil pány i kmány, vozil na pole i na zámky, vozil lidi i náklad. Nejradši ze všeho měl ovšem panské kočáry. Na tom koneckonců není nic tak zvláštního, zpravidla se tam dobře sedí, cestující se většinou chovají slušně a koně jsou obvykle z dobrého chovu.

Ten Jiřík četl spoustu pohádek. Všichni se mu smáli, že prý je to pro malé děti a že by měl raději číst něco pořádného, nebo nečíst vůbec, protože, když se to vezme kolem a kolem, pro takového kočího je to vlastně ztráta času, ale on si nedal říct, četl pohádky dál a usmyslel si, že si najde nějakou princeznu, vysvobodí ji, pak se vezmou a budou spolu mít kupu dětí a půl království k tomu, protože ta kupka dětí by se jim do nějaké malé vesnické chaloupky asi těžko vešla.

A že mu na tom opravdu záleželo, za vydělané peníze si sehnal učitele šermu, u kováře si koupil pořádný meč, protože zachránce bez meče jen stěží něco zmůže, a začal se učit, jak se nakládá s obludami. Učitel byl moc dobrý a přesně věděl, co a jak, vždyť se v mládí zabíjením nestvůr živil. Dokonce Jiříkovi nabízel, že s obludou zatočí místo něj, ale to kočí nechtěl, že by to nebylo poctivé a že by ho to pak ani netěšilo.

I stalo se, že nastala uprostřed dne velická tma a že slunce najednou zčernalo. Učení pánové hvězdáři ve svých věžích věděli, že je to zatmění slunce, ale sedláci ve vesnici nic takového netušili. Pantátové hned nařizovali panímámám, aby vzaly všechno domácí zvířectvo do světnic, co kdyby v kurnících a v chlívcích zašlo, a pak se dali na modlení, aby se pojistili, kdyby to náhodou byla jejich poslední hodinka. Jiřík samozřejmě na žádné takové nesmysly nevěřil – jako vášnivý čtenář pohádek věděl, že zatmění slunce je pro případného zachránce jev velmi příznivý, neboť to značí, že nějaká obluda zrovna poblíž unesla princeznu a že si na ní brzy pochutná. A tak nelenil, vzal meč a jablíčko a jel na koni do lesa, protože věděl, že tam bude kouzelná babička, aby mu poradila, kde a kdo princeznu drží.

A věřte nebo ne, babička tam opravdu byla. Jiřík ani nečekal, až něco řekne, rovnou mečem rozporcoval jablíčko, aby se bezzubé stařence dobře jedlo, a dal jí ho. Babička mu poděkovala a poradila mu, že na každou světovou stranu nalezne jedno opuštěné město – Severník, Východsko, Jižnici a Západov. A v jednom z těch měst že princeznu drží hrozná obluda, která zabije každého, kdo by se ubohou dívku pokusil vysvobodit.

To znám, řekl si Jiřík, to jsem si mohl ušetřit čas. Ale byl rád, že aspoň mohl dát kouzelné babičce jablíčko; když se objevuje jenom při zatměních slunce, má asi po zbytek času velký hlad. Stejně jako v každé správné pohádce projel Jiřík Severník, Východsko a Jižnici; ani je moc zevrubně neprozkoumával, protože věděl, že princezna bude ve městě, které si vybere jako poslední. Když dojel do Západova, ničím se nezdržoval a spustil se do vyschlé studny. Na dně byla podle očekávání tmavá chodba a tepané dveře, za kterými na něj čekal obrovský had. Jiřík trochu zaváhal, protože čekal draka, trojhlavého psa nebo kance, ale nenechal se zaskočit a po krátkém boji nestvůru skolil. Mistr šermu ho vyučil opravdu dobře. A obluda skutečně hlídala zakletou princeznu a Jiřík neváhal ani chvíličku a vysvobodil ji.

A tak se ti dva vzali, ale při podpisu manželské smlouvy se Jiřík dozvěděl, že se princezna jmenuje Vzhůrunoska. A to jméno neměla jenom tak – nosila svůj nos tak nahoru, že když přšelo, topila se. Nic jí nebylo dost dobré a Jiřík si často říkal, že ji vůbec zachraňovat neměl a že ty pohádky byly pěkný podvod, protože vždycky končily svatbou a o tom, jaký je život s princeznou peklo, neřikaly vůbec nic. Ale protože nebyl žádný zbabělec, který hned utíká z boje, pokoušel se Vzhůrunosku změnit a převychovat. Tak plynuly roky, oba byli nešťastní, Vzhůrunoska seděla celé dny doma a ustavičně si na něco stěžovala, Jiřík dál vozil pány i kmány a tu a tam vedle něho sedávala komorná Markétka, které čas nakreslil do tváře pár vrásek, aby byla ještě hezčí. Házela na něj oči, ale on se svého pohádkového snu nechtěl vzdát. A léta běžela.

Jiřík však postupně přišel na to, že jeho žena žádnou princeznou z pohádky není. Tedy, abychom byli přesní, princezna to byla, to ano, a krásná taky, ale jako prohnílé jablíčko – uvnitř byla jedovatá a svárlivá až hrůza. A ta zloba v ní bublala tak dlouho, až princezna jednoho dne pukla vzteky. Člověk by čekal, že to Jiříkovi bude líto, ale kdepak – prožil si s ní takové peklo, že se mu tuze ulevilo.

Nějakou chvíli trvalo, než se z toho všeho Jiřík vzpamatoval. Dál dělal kočího a dál se s ním občas svezla i komorná Markétka. Už byla tím čekáním trochu unavená, ale nakonec všechno dopadlo dobře – Jiřík pochopil, že mu bude mnohem lépe s ní než s nějakou princeznou, vzali se a měli spolu spoustu

dětí. Inu, krásná tvář ještě neznamená dobré srdce, a jak si náš kočí na vlastní kůži vyzkoušel, není všechno zlato, co se třpytí.

Host a ryba třetí den smrdí

Byli jednou dva manželé, Josef a Bětka, a ti měli kamaráda Pecimila. Pecimilovi se nikdy nic nechtělo, nejraději ležel za pecí. Každá práce mu byla zatěžko a než by si upekl nový a voňavý pecen chleba, to si raději vylámal zuby na starém, který byl jako kámen.

Jednou se Pecimil rozhodl, že půjde k Josefovi a Bětce na návštěvu. Nebudu muset nic vařit, říkal si, jsou to slušní a poctiví lidé, tak se o mě jako o hosta pěkně postarají. A když jim povím nějakou veselou historku, možná dostanu i kávu, pořádnou, černou.

Josef s Bětkou z něj měli radost, to se ví, vždyť už ho dlouho neviděli a byla s ním vždycky velká legrace. Bětka udělala knedlíky s tvarohem a Pecimil jim vyprávěl jednu veselou příhodu za druhou a všichni se smáli, až se za břicho popadali. Když byly knedlíky hotové, Bětka jich dala Pecimilovi na talíř tolik, že to vypadalo jako nějaká knedlíková hora, a Pecimil jedl, až se mu za ušima dělaly boule. Když dojedli, postavil Josef na kávu.

„No panímámo, ty knedlíčky, ty byly jedna báseň,“ chválil hned Pecimil. „Já jsem si myslel, že nejlepší dělala nebožka moje maminka, ale teď vidím, že to není pravda. Ty vaše jsou jako dech, jako dech! Jen se rozplývají na jazyku.“

Bětka byla moc ráda, že hostovi tak chutná, a Josef mezitím podával kávu.

„No pantáto, to je kafičko,“ chválil hned Pecimil. „Já jsem si myslel, že nejlepší dělal nebožtík můj tatínek, ale teď vidím, že to není pravda. Takhle černou kávu umíte jenom vy!“

„Cukr?“ zeptal se Josef.

„Nešetřete!“ zvolal Pecimil.

„Trochu smetany?“ nabídla mu Bětka.

„Klidně i hodně,“ opáčil host spokojeně.

A tak tam seděli a povídali, až byl večer a Bětce s Josefem už se chtělo ukrutně spát, ale Pecimil vypadal, že se domů ještě nechystá. Josef významně zívá a povídá:

„A to se nám udělalo nějak pozdě! Tak my tě už nebudeme zdržovat, Pecimile, určitě už jsi unavený a chceš jít domů.“

„Ale se mnou se loučit nemusíš, Josefe,“ povídá host, „vždyť já nikam nejdu. Natáhnu se tady u kamen a bude.“

Bětka se na Josefa podívala trochu nešťastně, ale věděli, že host do domu, pán do domu, a tak Bětka našla nějakou tu peřinu a ustlala mu za pecí. Pak šli s Josefem spát. Jenže Pecimil celý den nic nedělal, a tak nebyl vůbec unavený a nemohl usnout. Sedl si proto za pec jenom tak a celou noc přemýšlel, jestli zná ještě nějaké vtipné příhody.

Když Bětka s Josefem ráno vstali, udělali Pecimilovi snídani a chtěli ho vyprovodit, jenže on se pořád nějak neměl k odchodu. Josef významně brousil kosu a povídá:

„A to nám to sluníčko vyšlo nějak vysoko! Tak my tě už nebudeme zdržovat, Pecimile, určitě musíš na pole, stejně jako my.“

„Ale se mnou se loučit nemusíš, Josefe,“ povídá host, „vždyť já nikam nejdu. Sedí se mi tady moc dobře. Jen klidně běžte, pohlídám vám to tady, než se vrátíte.“

Bětka už byla z Pecimila celá nešťastná, ale neměla to srdce ho vyhodit, když se mu tak dobře sedělo. A tak šli s Josefem na pole a celý den se tam lopotili a dřeli a sluníčko na ně pálilo. A když se večer vrátili domů, Pecimil spokojeně seděl za pecí.

„A že mi už kručí v břicho, to vám tedy řeknu,“ povídá hned. „Chtěl jsem si něco udělat k obědu, ale pak jsem si řekl, že počkám na vás. Tak šup, šup, panímámo, ať je uvařeno!“

Bětku to pořádně hnětlo, takže byl k večeri jenom chleba se solí. A když šli spát, Pecimil zase seděl za pecí a nemohl usnout.

Ráno se Bětka s Josefem radili, jak dostat Pecimila z domu, protože jak se říká, host a ryba třetí den smrdí. Josef měl nápad – zatopí v peci tak, že Pecimil to horko nevydrží a uteče. A jak řekli, tak taky udělali. Oba začali přikládat a přikládat, až to ve světnici žhnulo jako v pekle.

„Co to děláte, co to děláte?“ křičel Pecimil. „Vždyť mě tady uškvaříte!“

Ale Bětka s Josefem na to nic neřekli a přikládali dál. Pecimil viděl, že jde do tuhého, a chtěl ze světnice ven, ale zjistil, že za pecí vyseděl důlek a že se nemůže ani hnout. Ať se snažil, jak se snažil, nemohl se z důlku dostat. Prosil Bětku s Josefem, aby mu pomohli, ti však už nehleděli napravo ani

nalevo a jenom dál přikládali. Výheň byla nesnesitelná a Pecimil viděl, že se tam asi opravdu uškvaří, zabral tedy ze všech sil a konečně vypadl z důlku. Hned běžel pod pumpu, aby se ochladil.

Jenže už bylo pozdě. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě, a tak i Pecimil dostal co proto. Zadnici si připálil tak, že si ještě měsíc nesedl, a celé vesnici byl pro smích. A když ho někde viděli, hned zavírali dveře, aby k nim náhodou nešel na návštěvu.

Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá

Byl jednou jeden poctivý a hodný mládenec, který se jmenoval Vítek, a ten vyráběl dřevěné hračky pro děti. Byla to práce pomalá a těžká, toť se ví, ale moc ho bavila. A ten Vítek si myslel na mlynářovic Anežku; děvče to bylo jako kvítek, měli se k sobě jako dvě hrdličky a pan otec proti svatbě nebyl. Jenže ve vesnici bydlela taky stará klevetnice a ukrutná drbna Tlachalka, a ta mladým lidem jejich lásku nepřála. Už dlouho si totiž myslela na potulného ševce, který spravoval boty všem z širokého okolí, ale ten Tlachalku nechtěl. A tak si řekla, že když nemá v lásce štěstí ona, nebudou ho mít ani ostatní.

Vítek se zrovna přestěhoval ze své malé světničky do většího, aby se tam s Anežkou oba pohodlně vešli; to vám byla voda na Tlachalčin mlýn. Hned po celé vesnici rozhlásila, že Vítek určitě krade dřevo na svoje hračky na panském, protože kde by na to jinak vzal. Netrvalo dlouho a doneslo se to až k panu knížeti, který vyslal nadlesního, aby celou záležitost vyšetřil. Ten si dal opravdu záležet, ale zjistil, že Vítek je poctivý a ničím se neprovinil. Mladý hračkář tak mohl pokračovat v práci a zdálo se, že svatbě už nestojí nic v cestě.

Tlachalka se však odmítla vzdát. Potulný švec k ní nechtěl přijít na večeri, i když ho zvala na nudle s tvarohem a s mákem, a tak rozhlásila po vesnici nový drb – Anežka je prý Vítkovi nevěrná a hubičkuje se tu s tímhle, tamhle s jiným. Když se to Vítek doslechl, ukrutně ho zabolelo u srdce a hned za ní spěchal, aby mu pověděla, co je na tom pravdy. Anežka mu přísahala, že se nikdy na jiného ani nepodívala, a to stejné mu řekl i pan mlynář, její otec. Lidé z vesnice se na Anežku nejdřív dívali skrz prsty, když však viděli, že jsou s Vítkem zase spolu a zase jako dvě hrdličky, věděli, že to byla jenom zlá pomluva. Pan otec už začal mlít mouku na svatební koláče a Anežka si z města dovezla krásné svatební šaty.

Klevetnice Tlachalka padla potulnému ševci k nohám a vyznala mu lásku, on jí však řekl, že to musí dobře uvážit a že neví, jestli se chce tak brzy usadit. A to tu ubožáčku tak ranilo, že se rozhodla Vítkovi s Anežkou svatbu překazit za každou cenu. Hned další ráno se po vesnici rozkřiklo, že Anežčina maminka, která byla už dávno v Pánu, byla panu mlynáři nevěrná a že Anežka vůbec není jeho dcera. Ten chudák stará z toho málem měl smrt. Nahoře v nebi si řekli, že takhle už to dál nejde, a poslali Anežčinu maminku na jeden den zpátky na zem, aby tam všem pověděla, co jim Tlachalka vyvádí za lotroviny. A tak se všichni sousedi dozvěděli, jak je ta klevetnice vodí za nos. Potulný švec si zrovna usmyslel, že by se přece jenom rád usadil a že by to s Tlachalkou mohl zkusit. Jenže kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá; když mu Anežčina maminka řekla, co je Tlachalka doopravdy zač, sbalil si svoje náčiní, na Tlachalku dočista zapomněl a šel zase o vesnici dál.

A tak už svatbě nestálo nic v cestě a Vítek s Anežkou se konečně mohli vzít. A že to byla pořádná veselka! Sešli se lidé z širokého okolí a jedlo se a pilo celé tři dny. A Tlachalka? Vítek s Anežkou se rozhodli, že už dostala, co jí patřilo, a že se z toho určitě poučila. A tak jí odpustili a pozvali ji taky.

Zkrat'sifous aneb Jak do vesnice přišli benátští kupci

Mládenci se jako každý večer sešli v hospodě, aby vyslechli další Zkrat'sifousovu pohádku. Tentokrát tam však bylo plno – přijeli totiž kupci až z dalekých Benátek. Všichni se veselili, pivo teklo proudem a na nějaký ten groš taky nikdo nehleděl.

„Jen pojdte dál, mládenci, nestyďte se,“ pobízel je hned Zkrat'sifous. „Ctění pánové vám jistě rádi řeknou nějaký příběh ze svých cest. Víte,“ otočil se ke kupcům, „já se tady našim hochům snažím ukázat, že přísloví jsou užitečná a že bychom je neměli zapomínat, abychom nedělali stejné chyby jako naši předkové.“

„Ale baže, to je pravda,“ přikyvovali hosté. „Přísloví cizích zemí jsou někdy podivná, moudrost se v nich ovšem skrývá také. My bychom mohli vypravovat!“

„Tak jen do toho!“ řekl dědeček.

„Ale počkejte, počkejte,“ povídá jeden z mládců, „já ničemu nerozumím. Kupci přece mají cestovat a obchodovat, ne vyprávět příběhy. Vždyť vy sebou ani nemáte žádné vzácné zboží, jemné látky, koření a podobně!“

„To víš, hochu,“ vysvětlovali kupci, „my na světě milujeme dvě věci – obchod a cestování. A rozumí se samo sebou, že s tím obchodem můžeme procestovat spoustu míst. Jenže nás zajímají i chudé krajiny, jako je třeba právě tahle vaše země – snad se neurazíte, přátelé, ale nikdo v této vesnici není tak bohatý, aby si naše zboží mohl dovolit.“

„Pravdu díte,“ přisvědčil Zkrat'sifous, „my si můžeme o šafránu či tygřím pepři nechat jenom zdát.“

„A proto jsme se rozhodli, že se k vám vypravíme nikoliv jako kupci, nýbrž jako vypravěči příběhů z dalekých zemí. Když nám dáte něco k snědku, přátelé, budeme vás bavit klidně celou noc.“

Mladíci nadšeně souhlasili, dědeček však měl ještě prosbu:

„A mohli byste nám také říct nějaká ta cizokrajná přísloví?“

„Ale samozřejmě,“ přikyvovali hosté. „My vám řekneme přísloví a pokaždé je doplníme příběhem, ze kterého bude pěkně vidět, co se tím příslovím myslí – to víte, co si budeme nalhávat, někdy tomu člověk příliš nerozumí.“

A tak se mládenci pohodlně usadili, Zkrat'sifous jakbysmet a kupci začali vyprávět.

Strom, který roste nakřivo, se nikdy nenarovná

Španělsko

Byl jednou jeden hrad, a ten hrad se tyčil vysoko na skále, která byla uprostřed jezera. Ta skála tvarem připomínala ženskou tvář. Nikdo ji tam nevytesal, ani ji tam nevymlela voda – patřila Mercedes, jedné dívce, která tam žila. A kde se tam její tvář vzala? Inu, to se musíme vrátit do doby, kdy tam ještě místo jezera bylo malé španělské městečko jménem Alacant.

To městečko jednoho dne dobyli muslimové. Jelikož obyvatelé zrovna drželi siestu, obešlo se to bez většího krveprolití – než se stačili probudit a chopit se zbraní, bylo po všem. Mazaní muslimové se tak zmocnili Alacantu, přejmenovali jej na Al Lacant a vládu nad ním svěřili do rukou Ibrahima, mocného šejka ze Země olejových lamp. Ibrahim si na skále nad městem vystavěl hrad, aby se měl kam schovat, kdyby se proti němu Španělé vzbouřili, a přivedl si s sebou celý oddíl zabijáků s kinžály, kteří chodili všude s ním.

Když se jednou procházel městečkem, spatřil na tržišti Mercedes, krásnou dceru chudého, ale poctivého kupce. Přišel k ní, prohlédl si ji od hlavy až k patě a přikázal jí, ať jej zavede ke svému otci. Mercedes vytušila, o co muslimovi jde, a řekla, že otce nemá. Ibrahim jí tedy nařídil, aby ho odvedla ke svým bratrům. Mercedes zapřela i je. Vládce města jí povídá:

„Dobrá, *ahmí*. Nemáš-li otce ani bratry, pak musím jednat s tebou, ačkoliv je to proti zvykům mé země. Chtěl bych tě koupit jako svou manželku. Udělám z tebe paní tohoto města, nad nímž budeš společně se mnou vládnout.“

„Můj pane,“ uklonila se Mercedes, „odpust', ale nemohu se stát tvou ženou. Jsem již zaslíbená jinému muži.“

„Kdo je to?“ zeptal se přísně šejk ze Země olejových lamp.

„Jaime, můj pane. Vydělává si na živobytí jako tesař.“

„A ty bys raději dala přednost životu v nouzi a bídě před životem v radovánkách a blahobytu?“ nevěřícně kroutil hlavou Ibrahim. „Se mnou by ti nikdy nic nechybělo, *ahmí*!“

„Chyběla by mi láska, můj pane,“ odpověděla Mercedes.

Muslim na to nic neřekl a dlouho na dívku upíral pohled. Pak se náhle otočil a byl pryč tak rychle, jako se objevil. Mercedes si oddechla – bála se, že ji Ibrahim do svého hradu odvede násilím. Sbalila své věci a běžela k Jaimemu, aby mu všechno vypověděla.

Tu noc šejk ze Země olejových lamp nemohl usnout. Sloužící mu připravili teplé mléko s medem, krásné hurisky jej ovívaly palmovými listy, ale nic nepomáhalo. V jeho nitru se zažehl jakýsi oheň, který se rozhořel jasným plamenem a spaloval v něm všechny rozum. Tři noci ležel a oka nezamhouřil. Když následujícího rána vyšlo slunce, dospěl k rozhodnutí – musí mít Mercedes stůj co stůj. Jeho pochopové si pro ni přišli na tržiště. Lidé z Al Lacantu ji chtěli bránit, ale proti zabijákům s kinžály se nikdo vystoupit neodvážil. Odvlekli ji do hradu a násilím ji oblékli do šatů podle muslimské módy; pak ji přivedli před Ibrahima.

„Buď zdráva, *ahmí*,“ pravil šejk.

„Jakým právem jsi mne unesl?“ vykřikla Mercedes.

„Právem pána tohoto města,“ odvětil poklidně muslim. „Byla mi svěřena vláda nad Al Lacantem, vláda nad všemi jeho obyvateli. Můžu si s jejich životy dělat, co se mi zlíbí. Kdybych chtěl, můžu nechat celé město pohltnout plameny. Jsem mocný muž, milá Mercedes,“ dodal Ibrahim a zasmál se. „Ale neboj se, *ahmí*, nejsem krutý. Městu se nic nestane. Mně totiž záleží jenom na jediném – na tobě. Tvá krása mne okouzila – až o to sama požádáš, staneš se mou ženou.“

„Nikdy!“ odpověděla bez zaváhání Mercedes.

„Uvidíme,“ řekl šejk. „Možná zmoudříš v katakombách tohoto hradu.“

A s tím nařídil svým mužům, aby dívku odvedli a nechali ji v té nejtemnější kobce.

Mercedes se však zlomit nenechala. Každý večer za ní Ibrahim přicházel a každý večer se jí ptal, zda se chce stát jeho ženou, ona ovšem pokaždé odmítla. Každý večer se muslim díval, jak dívka chřadne, ale touha po ní byla příliš silná. Ibrahim byl navíc zvyklý, že je vždycky po jeho, a ustoupit nehodlal. Mercedes plakala a modlila se za Jaimeho, svého milého, a za svou rodinu.

Šejk ze Země olejových lamp pořád nemohl spát. Jak ho prve mučila vášeň a láska, tak jej nyní sužovala vina. Věděl, že jedná špatně, věděl, že mu jeho bůh tento hřích nikdy neodpustí, celý Al Lacant se proti jeho činu bouřil, ale on nemohl couvnout, nemohl, pořád doufal, že se Mercedes vzdá.

A tak šly dny, týdny a měsíce, až tomu byl přesně rok, co dívku uvěznil. Ibrahimovi ještě nebylo ani třicet let, ale měl tvář šedesátiletého starce, tak moc ho tížilo svědomí. Sešel do katakomb jako každý večer, tentokrát však proto, aby Mercedes propustil. Vždy zneužíval své moci a věděl, že za to přijde do pekla, chtěl ovšem napravit, co se dalo. Mercedes ale byla z dlouhého věznění tak zesláblá, že se už nemohla ani postavit. Ležela na studené zemi a ztěžka dýchala.

„Dnes ti uteču, Ibrahimе,“ řekla mu, když ho uslyšela. „Tvé okovy dnes ztratí tvou sílu, zdi tvého hradu mne už nezadrží. Ale než odejdu, jedno mi pověz. Co znamená *ahmí*?“

„Květ, který jsem pošlapal,“ zašeptal Ibrahim. A zatímco Mercedes ve své cele pomalu opouštěla svět živých, šejk se vrhnul dolů z hradeb a roztříštil se o skály.

Když obyvatelé Al Lacantu dalšího rána vstali, spatřili zvláštní věc – kde dřív bývala skála hladká a rovná, tam se nyní objevila ženská tvář. Nikdo ji nevytesal, ani ji nevymlela voda – patřila Mercedes, jedné španělské dívce, která tam žila. A že měla tak smutný osud, skalní tvář ronila slzy, každý den víc a víc. A tak se časem kolem hradu vytvořilo jezero – měšťané museli Al Lacant opustit a hledat si domov jinde. A kam přišli, tam přinesli rčení, že strom, který roste nakřivo, se nikdy nenarovná. A když si vzpomněli na šejka Ibrahima ze Země olejových lamp, jedním dechem dodávali, že takový strom se sice nenarovná, ale někdy se může zlomit.

Urazit deset tisíc mil je lepší než přečíst deset tisíc knih

Čína

Byl jednou jeden pan Li-č', což v čínštině znamená „balón“, a ten pan Li-č' moc rád cestoval. Když chtěl, dovedl se ukrutně nafouknout, vznést se do oblak a létat jako ptáci. Po nějaké době se vždycky vracel domů za ženou, paní Čchang-čchang, aby jí doma nebylo smutno; ona se s ním však moc ráda vítala, tak ho vždycky hned zase posílala pryč, aby se s ním mohla znovu přivítat.

Jednou si tak pan Li-č' letí a vidí, že dole pod ním se cosi mele, že se tam cosi strhlo a že snad poteče krev. A že to byl dobrák od kosti, tak si řekl, sletím dolů a zkusím to urovnat, někdy se to povede, a když ne, tak zase odletím a bude. A tak sletěl dolů a vidí, že se tam hádají dva africké kmeny, jeden černý jako káva a druhý černý jako noc.

„My vás mít dost!“ křičel Velká káva, náčelník kmene černého jako káva.

„Co vy nás, my vás mít dost!“ hulákal Velká noc, náčelník kmene černého jako noc.

„Vy nebýt dost černí, dělat nám ostudu!“ obviňoval ty druhé Velká káva.

„Ale vy být tak černí jenom proto, že vy se nikdy nemýt!“ nedal se Velká noc.

„A vy po sobě zase malovat!“ vrátil mu to Velká káva.

„Protože to pěkně vypadat!“ hájil se Velká noc.

„Hoši, hoši, hoši,“ povídá pan Li-č', „jestli bych k tomu mohl něco říct, tak já bych se s dovolením taky zapojil. Tedy, mně se zdá, že jste všichni černí až dost, a rozhodně jste černí stejně. A co se týká toho ostatního, tak to skutečně vypadá pěkně, když po sobě malujete, ale taky byste se mohli mýt, poněvadž je to zdravé. Takže, abych to shrnul, nehádejte se kvůli tomu, kdo je víc nebo míň černý, malujte po sobě a občas se umyjte. Dobře?“

A jak to Velká káva a Velká noc slyšeli, hned se udobřili. Pan Li-č' se samou spokojeností nafoukl, vznesl se do oblak a letěl dál. Dlouho cestoval přes oceán, až se pod ním konečně objevila pevnina a on přistál v husté džungli. Hned však uslyšel ohromný křik.

Hádaly se tam na mýtině dva domorodé kmeny.

„Neměl jsi brát totem, neměl jsi brát totem!“ křičel jako smyslů zbavený náčelník kmene Huari.

„Blouzníš, starče, máme stejné listy!“ nedal se náčelník kmene Musca.

Bojovníci obou stran si brousili oštěpy a ženy braly děti do náručí, aby je mohly odnést do bezpečí, kdyby se něco strhlo. Pan Li-č' viděl, že náčelníci se hádají kvůli jakési podivné hře, jež se zjevně točila kolem malého totému a listů eukalyptu. Chtěl spor nějak urovnat, a tak se zeptal, jaká má ta hra pravidla.

„Máme-li oba stejný list, musíme co nejdřív chytit totem,“ řekl mu náčelník kmene Huari, pořád ovšem zlostně zahlížel na svého soka.

„Listy eukalyptu jsou však jeden jako druhý a jenom mladí mají tak dobré oči, aby naši hru mohli hrát,“ vysvětloval náčelník kmene Musca, oštěp ale nesklonil.

„A co kdybych vás naučil jinou hru?“ zeptal se jich pan Li-č'. „Takovou, u které byste se nehádali?“

Oba náčelníci udělali válečnou poradu s bojovníky svých kmenů a dlouho se mezi sebou dohadovali, nakonec však souhlasili. Pan Li-č' jim potom vysvětlil, jak se hraje starodávna čínská hra go. Huari i Musca z ní byli doslova unešení – okamžitě zapomněli na svůj spor a začali vyrábět černé a bílé kameny, aby si všichni mohli zahrát. Pan Li-č' se samou spokojeností nafoukl, vznesl se do oblak a letěl dál.

Tentokrát pod ním ubíhaly dlouhé prerie, na nichž se pokojně pásla stáda bizonů. Náhle začalo přibývat stromů a ochladilo se, až doletěl na Aljašku. Skupina Eskymáků tam stála u zamrzlého jezera a snažila se udělat do ledu díru, ale nedařilo se jim to.

„Vždyť tady venku umrznete,“ povídá jim pan Li-č'. „Běžte raději někam do tepla, do iglú!“

„Když neprolomíme led, nebudeme moct nalovit ryby a umřeme hladu,“ vysvětlil mu hlavní Eskymák, který se jmenoval Yupik.

Pan Li-č' se zamyslel a pravil:

„A vadilo by vám, kdyby ta díra byla velká?“

„Vůbec ne,“ odvětil Yupik.

„V tom případě tady mám něco, co by vám mohlo pomoci,“ řekl pan Li-č' a usmál se. „Je to vynález z mé vlasti, střelný prach tomu říkáme.“

Eskymáci tomu moc nevěřili, ale ochotný Číňan jim všechno vysvětlil. Připravil prach, všichni utekli do bezpečí, pak to bouchlo a v ledu se udělala taková díra, že by tudy protáhli i velrybu. Yupik byl panu Li-č' moc vděčný a pozval ho na oslavu, kde se tančily eskymácké tance. Pan Li-č' neuměl kroky, tak jenom stál a díval se, byl však moc spokojený.

Když byl Yupik s ostatními tak zmožen tancem, že musel jít na kutě, nafoukl se pan Li-č', aby odletěl domů. Ale běda! Při tom dlouhém stání mu nohy přimrzly k zemi a ať dělal, co dělal, nemohl se odlepit. Všichni Eskymáci se mu pokoušeli pomoci, i nejsilnější jinoch kmene, Cupik, se jej snažil dostat z ledového sevření, nakonec však pochmurně konstatovali, že pan Li-č' bude muset vydržet, než bude obleva.

To víte, taková obleva, ta v našich krajích nastává co chvíli, jenže na Aljašce, to je panečku něco jiného. Pan Li-č' mrznul tři dlouhé roky, než se konečně mohl nafouknout a vzlétnout. Nevěděl, jestli na něj paní Čchang-čchang ještě čeká a jestli se náhodou nezakoukala do převelice tlustého pana Kuang-li – vždycky se jí líbili statní muži a pan Kuang-li bydlel jen o dům dál. Panu Li-č' se převelice stýskalo a umiňoval si, že se nic takového už nikdy nesmí stát.

Když přiletěl domů, paní Čchang-čchang se mu hned vrhla kolem krku a on věděl, že mu byla celou dobu věrná a že ho má pořád ráda. Ale cesty ho něčemu naučily – odted' s sebou bude brát svou ženu, aby na něj chudák nemusela pořád čekat doma. Pan Li-č' byl vzdělaný a sečtělý, tohle poznání však bylo něco, co se z knih vyčíst nedalo a co mu mohla dát jenom jeho vlastní cesta – ne nadarmo se v Číně říká, že urazit deset tisíc mil je lepší než přečíst deset tisíc knih.

Abys získal ořech, musíš rozbít skořápku

Francie

Byl jednou jeden les, a v tom lese rostly prazvláštní stromy. Jejich kůra byla hladká jako dětská tvář, jejich kmeny připomínaly lana spletená z mnoha vláken. Když se k těm stromům přiblížil člověk a dotkl se jich, zaplavila jej nesmírná radost; když v jejich stínu vyrostla květina, rozkvetla hned do krásy, i kdyby byla zrovna nejmrazivější zima. Tomu lesu lidé říkali Badaujac, což znamená Posvátný háj - sama Matka příroda tam totiž měla své sídlo.

Jednou do toho lesa přišel muž jménem Pierre. Dlouho chodil od stromu ke stromu, dlouho si všechno pozorně prohlížel, až se mu Matka příroda zjevila v podobě mladé dívky na jednorožci a zeptala se jej, co v lese Badaujac hledá. A Pierre jí povídá:

„Narodil jsem se jako člověk a vyrůstal jsem jako člověk, necítím se však mezi lidmi dobře. Kvůli svému domu pokácí lidé stromy, kvůli své fontáně spoutají vodu; já takový nejsem. Soucítím s každým zvířetem, s každou rostlinou, s každým živým tvorem i s každým kamínkem. Nechci kráčet životem po boku lidí – patřím k tobě.“

„Mnohokrát jsem již slyšela taková slova,“ odpověděla mu dívka smutně. „Někteří lidé ke mně skutečně patří – takovým je dovoleno zůstat tady v Badaujac. Jiní se však mýlí, nebo se mě pokoušejí oklamat – taková hloupost či opovážlivost zaplatí životem. Ještě pořád si myslíš, že patříme k sobě?“

„Ano,“ odvětil Pierre.

„Líbí se mi tvá odvaha,“ pravila dívka a lehce se usmála; vzápětí se však v její tváři znovu usadil smutek. „Dobrá tedy. Mám čtyři podoby a čtyři tváře – ty je uvidíš jako čtyři sestry. U každé z nich budeš ve službě čtyři dlouhé roky, každou z nich musíš poznat a pochopit. Pokud vytrváš a budeš své povinnosti plnit svědomitě, pokud si zachováš čisté srdce i mysl, pak ti bude dovoleno zůstat. Pokud ne...“

Dívka se odmlčela a Pierre přikývl na znamení, že pochopil.

„Začněme tedy,“ řekla Matka příroda. Zablesklo se, zahřmělo, a na jejím místě se zničehonic objevila holčička na malém hříběti jednorožce. Její šat hrál zelenými a modrými barvami. Pobídla hříbě, přijela k Pierrovi blíž a jemným hláskem pravila:

„Mé jméno zní Printemps; jsem strážkyní jara. Pomáhám na svět všem tvorům i rostlinám a starám se o ně, dokud jsou v křehkém úsvitu života. Tvým úkolem bude zalévat květiny kouzelnou vodou, jež jim propůjčí nádhernou vůni.“

A tak Pierre čtyři roky zaléval květiny a všimal si krás jara; procestoval s Printemps celý širý svět a všude spolu rozdávali život a nádhru. A když uplynul čas jeho první služby, předstoupil znovu před Matku přírodu. Zablesklo se, zahřmělo, a na jejím místě se zničehonic objevila téměř dospělá dívka na mladém jednorožci. Její šat byl žlutý a tmavě modrý. Sesedla, dala Pierrovi měšec s podivným prachem a řekla mu:

„Mé jméno zní Été; jsem strážkyní léta. Poskytuji útěchu všem tvorům i rostlinám, konejším je a dohlížím, aby jejich odpočinek nikdo nerušil. Přináším hojnost a blahobyt. Tvým úkolem bude rozhazovat po kraji tento kouzelný prach, aby se vzduch tetelil a všem připomínal, že krása je pomíjivá a že nic není napořád.“

A tak Pierre čtyři roky rozhazoval prach a všimal si krás léta; znovu procestoval celý širý svět. A když uplynul čas jeho druhé služby, opět předstoupil před Matku přírodu. Zablesklo se, zahřmělo, a na jejím místě se zničehonic objevila žena na jednorožci. Na jejím šatu se střídala červená, žlutá a hnědá barva. Sesedla z jednorožce, dala Pierrovi stříbrný štětec a pravila:

„Mé jméno zní Automne; jsem strážkyní podzimu. Ukládám všechny tvory i rostliny ke spánku. Tvým úkolem bude natírat listy stromů různými barvami, aby všichni věděli, že život má mnoho podob a tváří.“

A tak Pierre čtyři roky natíral listy stromů a všimal si krás podzimu; ještě jednou procestoval celý širý svět. A když uplynul čas jeho třetí služby, opět předstoupil před Matku přírodu. Zablesklo se, zahřmělo, a na jejím místě se zničehonic objevila stařena na vyhublém a unaveném jednorožci. Její šat byl černý a bílý. Skřehotavým hlasem Pierrovi řekla:

„Mé jméno zní Hiver; jsem strážkyní zimy. Některé tvory a rostliny nechám žít, jiné však musím zahubit. Takový je zákon našeho světa. Bez smrti není života. Tvým úkolem bude pomáhat mi v tom.“

„To nemohu,“ odmítl to Pierre. „Taková práce se mi přičí.“

„Dobrá,“ pravila Hiver. „Jelikož jsi sloužil všem mým sestrám věrně a pečlivě, nechám ti rok na rozmyšlenou. Dobře zvaž, jestli se mi chceš opravdu stavět na odpor.“

A tak Pierre chodil rok křížem krážem po kraji a přemýšlel, zda zima skutečně musí být tak krutá. A ačkoliv to pro něj bylo bolestné a ačkoliv se mu to přičilo, pochopil, že Hiver má pravdu. Když se znovu setkali, řekl jí:

„Mýlil jsem se. Bez smrti skutečně není života. Aby mohla vyrůst květina, musí jiná uvadnout.“

A tak Pierre zbylé tři roky cestoval se strážkyní zimy a pomáhal jí v její neradostné práci. A když mu uplynula i tato poslední služba, Matka příroda věděla, že jí opravdu rozumí, že pochopil a že k ní skutečně patří, a proměnila jej v jeden z oněch zvláštních stromů, jejichž kůra byla hladká jako dětská tvář a jejichž kmeny připomínaly lana spletená z mnoha vláken. Každý z těch stromů totiž kdysi byl člověkem, který Matce přírodě dokázal, že ji skutečně miluje a že spolu mají být. Proto z nich číselo radost. A tak Pierre pochopil, že abys získal ořech, musíš rozbít skořápku, a stal se součástí lesa Badaujac.

Tesařovy dveře se rozpadnou nejdřív

Arábie

Byl jednou jeden sultán Hárún Arašíd, a ten nemohl přenést přes srdce, když mu někdo odporoval. Jakmile například jednou Arašíd prohlásil, že je něco krásné, nezbylo vám než s ním souhlasit, i kdyby to byla ta nejošklivější věc na světě. Nesmíme však na něj být tolik přísní; bydlel v zapadlém koutu Arábie a neměl moc návštěv, s nimiž by si mohl jaksepatří na úrovni popovídat. Obvykle mluvil jen se sloužícími, a tak na nesouhlas nebyl zvyklý.

Jednou se Hárún Arašíd doslechl, že v nedalekém městě stojí na tržišti chlapec jménem Násir, který všem dává zvláštní hádanky. Jelikož se nudil, nechal mladíka přivést, protože chtěl také vyzkoušet svůj důvtip.

„Poslyš tedy hádanku, mocný pane,“ povídá Násir. „Byl jednou jeden bohatý arabský kupec. Když zestárl, přemýšlel, komu předat své jmění – měl dva stejně chytré a silné syny. Řekl jim, že budou závodit na velbloudech, že však vyhraje a dědictví dostane ten z nich, jehož velbloud doběhne k oáze jako druhý. Synové jezdili sem a tam a nevěděli, co dělat – žádnému z nich se k oáze nechtělo, věděli totiž, že by prohráli. Pak se zčistajasna uprostřed pouště objevil stařec s bohatě vyřezávanou holí a posunkem je zavolal k sobě. Přijeli k němu, sesedli a on jim cosi pošeptal. Jak to synové slyšeli, hned skočili na velbloudy a hnali se k oáze. Má otázka zní, mocný pane, co stařec synům pošeptal?“

„To je jednoduché!“ odpověděl hned Arašíd. „Řekl jim, aby nebláznili a jeli k oáze, že se jejich otec zcela jistě překlil!“

Sloužící ochotně přikyvovali a nahlas chválili moudrost svého pána, jen Násir zakroutil hlavou a řekl:

„Ne, to není správná odpověď.“

„Cože?“ rozkřikl se Hárún na celé kolo. „Ty si myslíš, že jsi chytřejší než já? Jak si dovoluješ se mnou nesouhlasit? Já jsem sultán, jeden z nejmocnějších mužů této země! Ty nemůžeš být chytřejší než já!“

A s tím pokynul strážím, aby hoča odvedli do vězení. Arašíd byl z celé té příhody tak rozčilený, že se potřeboval zchladit – vzal si svůj koupací turban a ponořil se do svého nejoblíbenějšího kamenného bazénku. Ale běda – jelikož jedl hodně arašídů, nebyl zrovna nejhubenější, a tak se v bazénku zasekl. Inu, nedivte se, oni totiž arabští architekti nepočítali s tím, že se tam někdo bude koupat – původně to měla být lotosová zahrada. Ale co naplat, sultán se nemohl dostat ven a musel zavolat sloužící.

„Čeho si žádáš, sáhibe?“ ptali se jej.

„Abyste mě vytáhli,“ odpověděl Hárún.

Sloužící tahali a tahali, Arašíd však v bazénku vězel pevně a nepohnul se ani o píd’.

„To nemá cenu,“ prohlásil nakonec sultán. „Zavolejte palácovou stráž, ta už si poradí.“

Sluhové tedy odešli a místo nich nastoupili ohromní svalovci, každý z nich černý jako uhlí. Sloužící jim řekli, o co jde, a tak se strážci na nic neptali a dali se do díla. Hárún však v bazénku vězel pevně a tuze naříkal, protože svalovci jej svou silou málem roztrhli.

„Přestaňte, přestaňte!“ křičel Arašíd. „Zavolejte raději otrokyně z harému, třeba jejich ženská mysl případně na nějaké řešení.“

Za chvíli se na dvůr vyhnula spousta překrásných dívek v závojích z drahých látek. Kdepak by však sultánovi pomohly! Nabízely mu břišní tance a vášeň tisíce a jedné noci, z bazénku jej však dostat nedokázaly.

Hárún Arašíd viděl, že nemá na vybranou – ač nerad, nechal zavolat hoča, který mu položil hádanku. Vysvětlil mu, co se stalo, a požádal jej, zda by nevymyslel nějaký způsob, jak ho zachránit.

„Pomůžu ti,“ odvětil Násir, „nejprve ovšem musíš přiznat, že neznáš odpověď na mou hádanku a že jsi mě uvěznil neprávem.“

Arašídovi se do něčeho takového pranic nechtělo, na prstech už však měl varhánky a bál se, že se brzo rozpustí; řekl si proto, že se přemůže. Uznal svou chybu a chlapci se omluvil.

„Dobrá,“ přikývl Násir. „Nyní přikaz svým sloužícím, aby přinesli lampový olej.“

Když to bylo vykonáno, otrokyně z harému podle hochových pokynů pomazaly celého sultána olejem a palácová stráž jej pak z bazénku snadno vysvobodili. Chlapec se obrátil k odchodu, Arašíd jej však zavolal zpět.

„Jsi na svůj věk velmi moudrý, hochu,“ řekl mu. „Zůstaň tu a buď mým rádcem. Štědře se ti odměním.“

A tak se Násir stal rádcem velkého Hárúna Arašída. Sloužící naučil číst a psát, aby nedělali ostudu, do čela palácové stráže postavil moudrého a zkušeného člověka a do všech úzkých bazénků nechal nasázet lotosy, aby nikoho nenapadlo se v nich koupat. Hlavně však dohlížel na to, aby sultán při starosti o svou říši nezapomínal na svůj vlastní palác a aby měl vždycky na paměti, že i on sám je jenom člověk.

A abychom nezapomněli – co že to tedy stařec synům pošeptal? Inu, to je přeci jednoduché – poradil jim, aby si vyměnili velbloudy, vždyť vyhrát měl ten, jehož velbloud doběhne k oáze jako druhý.

Zkrat'sifous aneb Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne

Když kupci dovyprávěli, bylo už ráno a museli se znovu vydat na cestu. Mládenci se rozešli po své práci; když se však večer zase setkali, prosili Zkrat'sifouse, aby jim taky pověděl nějakou pohádku z dalekých krajů, protože takové se jim tuze zalíbily.

„Járku, takové já asi neznám,“ povídá dědeček, „ale můžu vám říct jednu, která je sice smutná, ale hodně se tam cestuje.“

Mládenci nadšeně souhlasili, a tak začal Zkrat'sifous vyprávět.

Už to tak na světě chodí, že se občas vede nějaká válka a že ji nikdo nechce, ale mnozí do ní musí. Zmaří se spousta lidských životů a nikomu to nepřinese nic dobrého, ovšem když si ti nahoře usmyslí, že už se dlouho nebojovalo, nedá se nic dělat.

Samotný boj má obvykle na starosti generál. A takového generála zajímají jenom čísla – vidí například, že po bitvě má o čtyři tisíce sedmdesát sedm mužů méně, ale neví, že Pavel už se nevrátí za Lídou a že Janička bude Honzíka vyhlížet marně a že Eva s Martinem se mají brát a jejich svatba bude bez ženicha nemožná. Generála tyhle věci nezajímají – hledí jenom, kolik má mužů a jak by na protivníka vyžrál.

Když člověka v takové válce zraní, tak ho odnesou k vojenským lékařům, jako byli Svát'a s Lojzou. Svát'a byl duše citlivá a z krve se mu dělalo špatně, neboť doma vyšetřoval jenom průšnice, neštovice a rýmu, ale pán zavelel a on musel zachraňovat životy; utíkal se proto k Bohu. Lojza byl otrlejší a často raněným při operacích říkal vtipy, aby je to tolik nebolelo; pořád si ze Svát'i kvůli jeho víře utahoval, ovšem v dobrém, i když on sám v Boha nevěřil. Ti dva chodili všude spolu a vyrvali ze spárů smrti nejednoho mladého vojáka, moc je to však netěšilo, protože věděli, že ho hned pošlou zpátky na bojiště.

Právě když toho na oba začínalo být moc, skončila jim služba. Jenže ne nadarmo se říká, že tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne – Svát'ovi z toho všeho přeskočilo a místo aby se vrátil domů, vydal se nazdařbůh do světa. Lojza v tom kamaráda nechtěl nechat a bál se o něj, a tak šel s ním.

Po několika dnech cesty dorazili k hranicím českých zemí a vydali se do Polska, ale tam se jim moc nelíbilo, protože to tam byl samý šlechtic a mocipán a mezi vši tou modrou krví aby obyčejného člověka pohledal. Tak šli dál a přes Ukrajinu se dostali až do Sedmihradska. Ani tam to však nebylo pěkné, ona je to totiž taková ponurá a šedá země. Samý strašidelný hrad a za každým stromem číhá na člověka upír nebo nějaká jiná nebezpečná příšera; zkrátka bydlet se tam nedá a pro turisty na dovolenou to taky moc není.

Když vyšli ze Sedmihradska, dostali se do Rumunska. Země tam tiše sténala pod spalujícím zrakem slunce; Svát'a s Lojzou se ale vydali soutěskou řeky Nery, kam lidská noha dosud nevzkročila a kde byl ještě pořád prales, až se před nimi objevilo jezírko s černou vodou. O tom jezírku se psalo i v Bibli a říkalo se mu tam Lacul Dracului, neboli Drákulovo oko – prý tam bydlel jeden z ďáblových nejbližších spojenců. Svát'a u toho jezírka nejprve poklekl a dlouho se tiše modlil, pak se však zničehonic zvedl a skočil do něj. Lojza začal běhat po břehu sem a tam, bál se, že se mu kamarád utopí, ale nemohl mu nijak pomoci. Voda v Lacul Dracului záhy zesvětlala, až byla bílá jako mléko, a za chvíli z ní vyplaval Svát'a a v ruce měl velký diamant. Vylezl z jezírka, nic neřekl a šel dál, jako by se nic nestalo, ačkoliv z něj voda jenom crčela.

„Ten Bůh má ale divné nápady,“ zabručel si pod vousy Lojza a vydal se za Svát'ou.

Po dalších několika dnech putování se Svát'a konečně zastavil – bylo to zrovna uprostřed vesničky Ravensca, které ale místní říkali Rovensko, i když ležela na hrozitánském kopci. A v té vesničce Svát'a znovu poklekl, ještě jednou se pomodlil a ten diamant, který nesl celou dobu s sebou, zahrabal do země. Zablesklo se a zahřmělo a najednou tam stojí kostel, krásný nový kostel, a Svát'a má na sobě kněžské roucho.

„Svát'o, jak jsi věděl, že to máš udělat?“ ptal se zmateně Lojza.

„Pověděli mi to andělé,“ odvětil Svát'a. „V tom jezeře sídlil démon a oni mi poradili, jak ho porazit; ten diamant byl jeho srdce. A když jsem démona přemohl a vzácný kámen zahrabal do země, mohli tady andělé postavit kostel. A já tu budu farářem.“

„Ale doktora tady potřebují taky,“ namítl Lojza.

„Potřebují oboje,“ přisvědčil Svát'a. „Když tady zůstaneš, budou to mít. Nemohl jsem se po té strašné válce vrátit domů – potřeboval jsem najít místo, kde bych mohl být znovu šťastný. To místo má jméno Rovensko, tady bude mít můj život smysl. Ale ty se musíš rozhodnout sám za sebe.“

Lojza nad jeho slovy několik dní přemýšlel, nebylo to však těžké zvažování. Rovenští k němu byli tuze milí a předcházeli si ho, příroda tam byla krásná a nic mu nechybělo. Proč by tedy nezůstal? A tak získala malá vesnička faráře i felčara. Svát'ovi říkali Svatoslav, protože ke knězi je třeba mít úctu, ale doktor pro ně byl Lojza, protože když si s doktorem člověk tyká, tak to pak tolik nebolí. A tak všechno dobře dopadlo a ti dva už nikdy do žádné války nemuseli.

Zkrat'sifous dovyprávěl, ale mládenci se chtěli dozvědět víc.

„Dědečku,“ povídá jeden, „mně vrtá hlavou to Rovensko. To je přece český název, ne?“

„To máš pravdu,“ přikývl Zkrat'sifous. „Zní to česky, protože tam bydlí Češi.“

„A co tam dělají, dědečku?“ zeptal se druhý mládenec.

„Víte, chlapci, v tom Rumunsku je místo, kterému se říká Banát. A v tom Banátu je těch českých vesniček několik, Gerník, Svatá Helena, nebo právě Rovensko.“

„Dědečku,“ ozval se třetí mládenec, „a nemohl byste nám o tom říct víc? Třeba jak se tam ti naši krajaní vlastně dostali?“

„A vy o tom opravdu nic nevíte?“ ptal se Zkrat'sifous.

„Nevíme,“ vrtěli hlavami mládenci.

„Tak dobře,“ povídá dědeček. „Tak já vám to povyprávím.“

Kde ses narodil, tam máš domov

Byla jednou jedna krásná a převelice úrodná krajina, které lidé říkali Banát, a ta ležela daleko na východ od českých zemí. Ta krajina postupně patřila mnoha evropským národům – chvíli ji drželi Srbové, těm ji vzali Maďaři, kteří ji potom prodali Rumunům, jenže ti nevěděli, co s ní, tak ji dali Němcům. A Němci tam nastěhovali spoustu pastevců a rolníků, přivezli dobytek, postavili domy, vykolíkovali pole a oplotili pastviny. Banát se však nově příchozím odmítl podrobit. V jeho hlubokých hvozdech se lidé beze stopy ztráceli, prudké bouře odnášely celé domy nebo je nechávaly v troskách. A tak se Němci rozhodli, že v takové krajině bydlet nechtějí, a odešli. Příroda si vzala zpět, co jí patřilo, a po lidech v Banátu brzo nezůstalo ani stopy.

I žil v Maďarsku jakýsi kníže Magyarly, všemi mastmi mazaný holomek, proradný vydřiduch a náramný vykuk, no zkrátka zločinec a ničema a padouch. Tomuhle knížeti se podařilo získat všechny lesy v celém Banátu a chtěl vydělat jmění na těžbě dřeva, jenže jeho lidé věřili, že tam straší a že je to prokletá zem – Magyarly tak nemohl najít nikoho, kdo by mu lesy pokácel. Až ho napadlo, že v Čechách je dřevorubců spousta a že umí za práci jaksepatří vzít. A tak se sebral a jel k nám.

V Čechách nejprve nemohl nikoho sehnat, protože drvoštěpů u nás zase tolik nebylo; navíc se měli dobře a do ciziny se jim nechtělo. Nakonec se však tomu Magyarlyho bláznivému podniku upsal nejeden český řemeslník – každý přece ví, že práce v zahraničí bývá dobře placená, a byla spousta tesařů a truhlářů a řezbářů, kteří se dřevem pracovali celý život, ale třeli bídu. Byl mezi nimi i dřevorubec Vojta, a ten se rozhodl odjet i se svou ženou Věrkou. Kníže Magyarly jim sliboval, že v Banátu už na drvoštěpy čekají domy a zásoby na první zimu a že si každý může zabrat tolik půdy, kolik stačí obdělávat, pokud knížeti naštipá dost dříví. Lidé si proto s sebou sbalili jenom to nejnnutnější. Vojtovi s Věrkou ale chyběly peníze na cestu, a tak Vojta musel prodat památeční fajfku po dědovi a Věrka své stříbrné náušnice po babičce, aby vše nějak zaplatili.

Trvalo jim víc než dva měsíce, než konečně doputovali na místo, ale když se trochu rozkoukali, viděli, že Banát je divočina člověkem netknutá. Nestály tam žádné domy, nic tam pro ně nebylo přichystáno. Vojta s Věrkou i ostatní Češi se na Magyarlyho tuze hněvali, kníže je ale přesvědčil, že si bez něj neporadí. A měl bohužel pravdu. Vždyť s sebou měli jenom to nejnnutnější, o mnohé navíc přišli cestou, a peněz jim už nezbyvalo – nemohli se proto vrátit do Čech a bez Magyarlyho pomoci by v banátském pralese nejspíš zašli hlady. Kníže jim od maďarského vojska vypůjčil sekery, pily a další náčiní, aby mohli začít kácet stromy, vyvracet pařezy a na uvolněné půdě stavět domy.

A tak se Češi pustili do práce. To se ví, do zpěvu jim u toho zrovna nebylo – litovali, že sem vůbec kdy přišli a že je ten darebák kníže takhle obelhal, jenže jim nic jiného nezbyvalo, než v tom Banátu zůstat. A když si postavili první chaloupky, začali si všimnout, že krajina kolem nich je divoká, ale krásná, a že všechno je tam čisté a neposkvrněné. Zaseli na polích, sklídili a upekli chléb – křehoučký, že když ses na něj jenom podíval, už se ti v puse sbíhaly sliny. Když Vojta poprvé ochutnal jemný banátský med, rozplýval se nad ním a bylo mu líto, že ho nemůže vzít do Čech, aby tam všem ukázal, jak má takový správný med chutnat. A když se Věrka ráno napila banátského červeného vína, usmívala se až do večera jako sluníčko. Země, jež předtím vyhnala Němce, si Čechy zjevně oblíbila.

Za deset let, když se Češi v Rumunsku docela zabydleli a některým z nich se už domů ani nechtělo, prohrál kníže Magyarly v kartách, konkrétně tedy v lízaném mariáši, všechno, co mu v Banátu patřilo. Naštěstí pro krajany přešel jeho majetek na generála Pučimtíráda, velitele maďarského vojska, který je tam rád nechal, ba co víc, dokonce jim ještě pomáhal, jak jen to šlo, protože byli pracovití a poctiví. O Magyarlym už od té doby nikdy nikdo neslyšel.

Češi mezitím přemýšleli, jestli by se měli vrátit do vlasti, nebo ne – Banát si nakonec jejich srdce získal, ale byli obklopeni cizími národy a tuze daleko od českých zemí. V generálovi Pučimtírádovi sice měli věrného přítele a spojence, i přesto se však někteří cítili nesví. Tihle chtěli odejít, táhlet zase zůstat, a Vojta s Věrkou nevěděli. Za tu dobu se jim však narodily tři malé holčičky, Jiřinka, Jaruška a Jituška, a ty do vzdálených Čech, jež nikdy neviděly, pranic netáhlo. A tak tam nakonec všichni zůstali a zrodilo se první banátské přísloví – kde ses narodil, tam máš domov.

Mezi slepými jednooký králem

Narodil se jednou v jednom městě tuze zvláštní chlapeček. Zatímco ostatní děti byly rády, když jim rodiče četli před spaním pohádku nebo když jim zpívali ukolébavku, tenhle klučina začal vždycky naříkat a hořekovat, jako by ho na nože brali. Dlouho nevěděli, co s ním – rozplakal se pokaždé, když na něj promluvili, když venku zaštěkal pes, nebo když přšelo a kapky bubnovaly o střeche. Ale protože naše maminky nakonec vždycky vytyší, co nás trápí, poznala to i ta jeho – chlapečka bolet jakýkoliv zvuk, který uslyšel.

A tak maminka nelenila a poslala tatínka k felčarovi, jestli by si nevěděl rady. Doktor prohlížel, dělal vyšetření, pozoroval a hledal v učených knihách, ale pomoci nedokázal. Řekl jenom, že by se chlapci měly nějak zakrýt uši, to prý že je asi jediné řešení. Tak šel tatínek k tesaři, jestli by o něčem nevěděl. Tesař dlouho přemýšlel, pak se zavřel do dílny a tři dny a tři noci pracoval. Když byl hotov, přišel k chlapcovým rodičům a předal jim svůj výtvar – helmu z březové kůry, jež zakrývala uši tak dokonale, že přes ni nebylo nic slyšet. Klučina ji hned vyzkoušel a zaradoval se – i když na něj jeho rodiče mluvili, nebolelo ho to. Tatínek s maminkou tesaři moc děkovali a dali mu to málo peněz, co doma měli.

Jelikož se chlapec nikdy nenaučil mluvit, pojmenovali ho Tichomil. Nemyslete si však, že byl hloupý! Ba ne, nejbystřejší žák ve třídě to byl; pan učitel si ho nemohl vynachválit. Psaní a čtení mu šlo výborně a počty jakbysmet. Jenže Tichomilovi se ve škole moc nelíbilo – ostatní děti si ho kvůli jeho helmě dobíraly, jednou mu ji dokonce sebraly a trápily ho. Když se to dozvěděl pan učitel, hříšníky přísně potrestal.

Tichomil vyrostl v chytrého a rozumného mladého muže, ale věděl, že nikdy nebude jako ostatní. Mohl si s nimi psát na malou tabulku, kterou nosil neustále s sebou – tedy alespoň s těmi, co uměli číst – to však bylo pomalé a neobratné a lidé se raději bavili spolu, než aby si psali s ním. A tak se rozhodl, že se ze své podivné nemoci nějak vyléčí. Byl přesvědčen, že na ni musí existovat lék, a že když přečte dost knih, jistě jej najde.

Léta ubíhala a v českých zemích se zatím rozmáhaly nepokoje. Lenivci, Pracanti a Opilci, kteří spolu po staletí žili v míru, se ukrutně rozhádali. Lenivci vyčítali Pracantům, že jsou moc pracovití, Pracanti Lenivcům, že nepracují, a Opilce neměli rádi ani jedni, protože pořád jenom chodili na pivo. A to byl jenom začátek; přidaly se k tomu různé jiné věci, až už nikdo nevěděl, jak to vlastně všechno začalo, ale všichni si byli jistí, že mají pravdu a že ti druzí ji nemají.

Tichomil o ničem z toho nevěděl, protože celé dny ležel v knihách. Samým čtením se mu na čele udělaly vrásky, ale to, co hledal, nenašel – zdálo se, že lék na jeho nemoc prostě není. Až jednou, když už se vzdal veškeré naděje, mu jedna sousedka přiběhla napsat, že do města přijel nějaký čaroděj až z Arábie a že před chvílí spolykal tři meče, tak by jistě dokázal pomoci i jemu.

Tichomil vzal tabulku, napsal na ni, co ho trápí, samozřejmě pozpátku, aby mu Arab rozuměl, a běžel za ním. Čaroděj pochopil, co se po něm žádá, vyhrnul si rukávy, aby všichni viděli, že kouzla jsou těžká práce, a dal se do čarování.

„Čáry máry fuk!“ povídá Arab, ale nic se nestalo.

„Hokus pokus!“ zkusil to znovu, ovšem nadarmo.

„Abrakadabra!“ řekl do třetice. Tichomilovi se zdálo, že kouzlo funguje, ale když si na zkoušku sundal helmu, hned ho ze zvuků kolem pekelně rozbolela hlava.

Proč mi nedokážeš pomoci?, napsal čaroději na tabulku.

Dokážu vyléčit každou nemoc, odpověděl Arab.

Ale mne jsi uzdravit nesvedl, vyčetl mu Tichomil.

Protože nejsi nemocný, napsal čaroděj. *Když ti moje kouzla nepomohla, jsi takový, jaký máš být. My u nás věříme, že všechno má svůj důvod. Že každý má svou roli, kterou musí sehrát, svůj osud. Tvým osudem je ticho; nemá smysl proti tomu bojovat, musíš to přijmout.*

Tichomil odcházel domů v slzách, zavřel se v komoře a tuze naříkal. Jeho sousedé se zatím dozvěděli, že k nim míří armády Lenivců, Pracantů a Opilců a že bitva mezi nimi má být vybojována právě v jejich městě. Tak každý popadl, co unesl, a vzal nohy na ramena. A že se všechno dělo v takovém spěchu a zmatku a všichni se strchovali o svůj život, úplně zapomněli, že Tichomil ten povyk neslyší a neví, že má taky utíkat. Tak se město vylidnilo a zbyl tam jenom on.

Armády mezitím přitáhly ze tří stran k hradbám. K boji se moc neměly – každá strana chtěla počkat, až se do sebe ty druhé dvě pustí. Jejich generálové se dohodli, že se sejdou na náměstí, aby se umluvili, kde se jim bude nejlíp bojovat, prý aby to jedna armáda neměla z kopce a druhá do kopce, to že by bylo tuze nespravedlivé. Ve skutečnosti však chtěl každý z nich obhlédnout, jak město vypadá, aby mohl nepřátelům nastrojit nějakou léčku.

Jenže když se na tom náměstí sešli a začali rokovat, uslyšeli velké naříkání. Všichni chtěli před ostatními vypadat jako největší dobráci, aby je nepřátelé podcenili, a tak se šli podívat, kdo to tak hořekuje. Když našli Tichomila, vyvedli ho z komory a napsali mu na tabulku, že musí pryč, poněvadž se tam bude bojovat a mohlo by se mu něco stát.

A proč se bude bojovat?, zeptal se jich.

Protože se nemáme rádi, naše národy jsou každý jiný a nemůžou spolu žít v jedné zemi, odpověděli mu.

Ale žili jsme tady spolu spoustu let, napsal on.

To jsme ještě nevěděli, jak moc se od sebe lišíme, pravili oni.

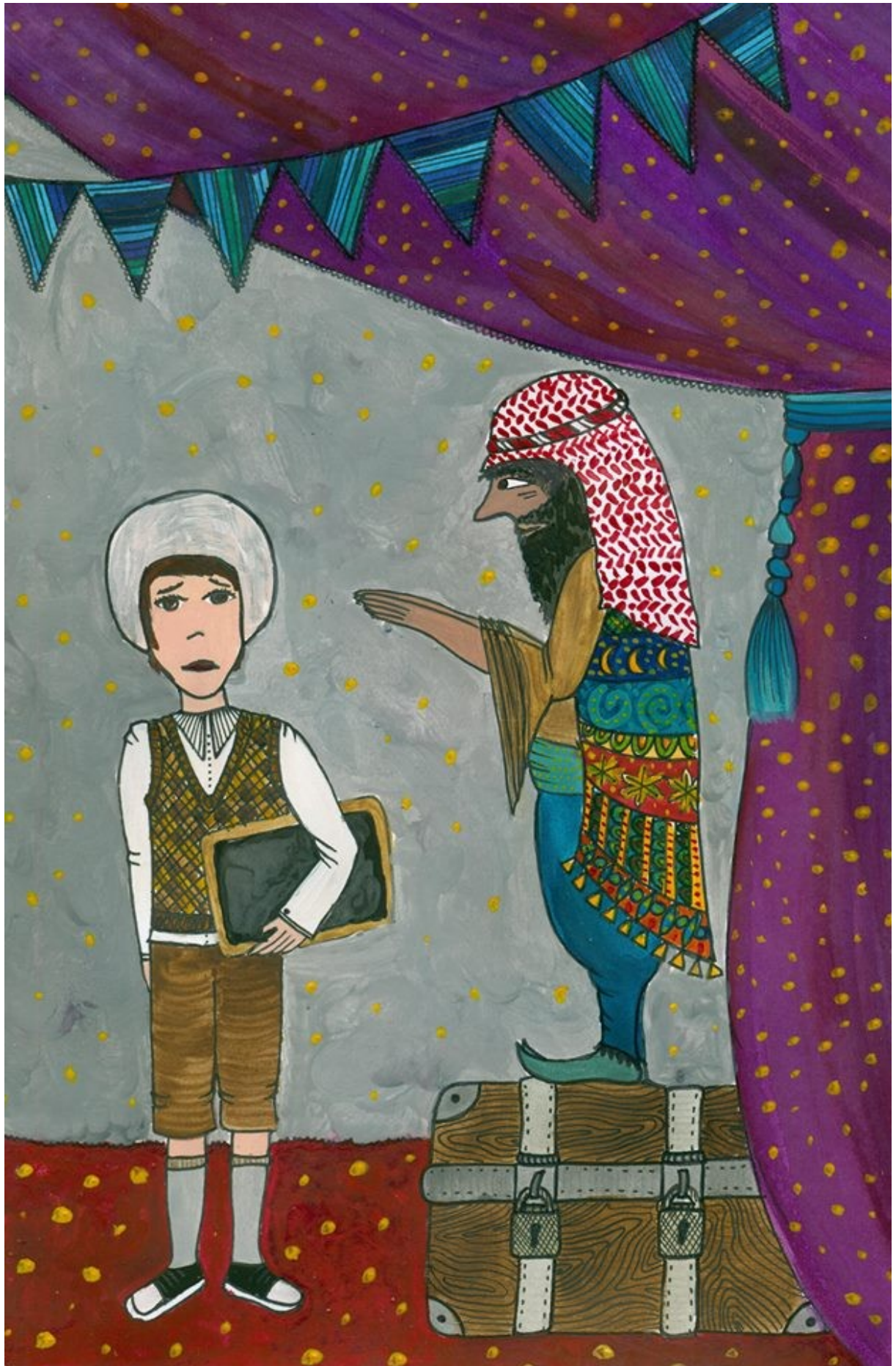
Vždyť jsme všichni stejní, odvětil Tichomil, který neposlouchal rozohněné řeči na náměstích, nenadával s ostatními u piva a nepomlouval nikoho za zády. Díval se zkrátka na všechny národy stejnýma očima a věděl, že se ve skutečnosti moc neliší. *Kdybyste si na chvíli sedli a popovídali si spolu o obyčejných věcech, viděli byste, že je to tak.*

„Nesmysl,“ vykřikli generálové jako jeden, vzali Tichomila, hodili ho i s tabulkou do komory a zabouchli za ním dveře. A tu se začali hrozně hádat, překřikovali se, spílali si, zkrátka dělali takový rámus, že je daleko za hradbami slyšely všechny tři armády. A když se generálové konečně dohodli, že budou bojovat na náměstí, protože tam je nejvíc místa, otevřeli dveře do komory a chtěli Tichomila vyvést z města. Jenže na to už bylo pozdě.

Když ho totiž hodili do komory, rozbila se mu jeho helma o zem. A jak na sebe ti tři zuřivci křičeli, neslyšeli, jak ten chudák uvnitř sténá. Zatímco se generálové hádali, Tichomil se svíjel bolestí, až vypustil duši.

Jakmile to ti tři zjistili, stala se s nimi zvláštní proměna. Výraz na Tichomilově tváři byl tak strašlivý, až se lekli; teprve v tu chvíli jim došlo, že ať už zvítězí kterákoliv strana, bude mnoho mrtvých a zraněných. I zeptali se sami sebe, jestli jsou opravdu tak odlišní, a zjistili, že vlastně ani ne.

A tak se nakonec slova čaroděje z Arábie potvrdila. Tichomil měl sice smutný život a zemřel mladý, ale kdyby ho nebylo, došlo by k velikému krveprolítí a české země by tím mnoho utrpěly. A tak mu na náměstí vztyčili veliký pomník ve tvaru tabulky, aby si všichni pamatovali, že se nemají nad nikoho povyšovat a že nemají nikoho podceňovat, protože každý může změnit běh dějin. A na té tabulce bylo vytesáno: „mezi slepými jednooký králem“.

Není růže bez trní

Byl jednou jeden kat, a ten se jmenoval Karel. A tenhleten Karel byl pořád sám; to víte, s takovým hrobníkem je každý kamarád, protože ví, že ho nakonec bude potřebovat, a nechce, aby se s ním v rakvi nějak moc chrastilo nebo aby ho nedejbože málo zaházeli, ale katovi se každý vyhne obloukem a nechce s ním nic mít. Lidé mu ani neříkali jménem; když nebylo zbylí a museli s ním mluvit, volali na něj jednoduše „kate“. Tajně mu také vymysleli spoustu různých přezdívek – jedni mu říkali „Krčejkajakozalabastru“, druzí zase „Bezhlavyjelépe“, a ještě jiní „Odpočínšinašpalku“.

Dokonce i sám král, v jehož službách Karel byl, se ho bál. Ve světě se to teď nějak mele, říkal si panovník, lidé udělají revoluci nebo se někde objeví nějaký můj dávno ztracený příbuzný a jsem o hlavu kratší. A kdo mě o tu hlavu připraví? No můj kat. A pomůže něčemu, když se spolu skamarádíme? No nepomůže. Nanejvýš si líp nabrousí meč.

A Karel mezitím bloumal kolem paláce a přemýšlel, jak si asi musí žít takový král. Všichni s ním chtějí být zadobře, všichni se mu klaní a podstrojují mu a on se jenom nácívá a odpočívá, protože nic pořádného na práci vlastně dohromady nemá. A tak náš Karel obrátil oči k nebesům a povídá:

„Bože, Bože, proč tys mě udělal katem a ne třeba králem; práci mám nehezku a smutnou a nikdo mě nemá rád. Jak já těm nahoře závidím.“

A stalo se, že pan král se zrovna díval z okna paláce a že Karla uslyšel. A hned přikázal strážím, aby ho přivedli.

„Tak ty si myslíš, že být králem je kdovíjaká slast?“ ptá se panovník kata.

„Myslím, Vaše Veličenstvo,“ odvětil Karel. „Nemějte mi to za zlé, ale ta vaše profese, to přeci nemůže být žádná dřina. To je pořád samá hostina a podobně – jen se podívejte, jak se vám z toho pěkně kulatí bříško.“

„Ty jsi nějaký upřímný,“ kroutil hlavou pobaveně král. „Inu, hostin je dost, to je pravda. Ale musím pořád o něčem rozhodovat a pořád se o něco starat.“

„To bych zvládl taky,“ mávl rukou Karel. Říkal si totiž, že se vlastně nemá čeho bát. Do vězení se ještě nepodíval a zajímalo ho, jak to tam vypadá, jestli jsou tam opravdu v oknech mříže a jestli se tam jí jen suchý chléb; popravit ho nemohli, protože byl jediný kat v království.

Panovník chvíli přemýšlel.

„Dobrá,“ povídá nakonec. „Tak si svoje místa na tři dny vyměníme. A jestli budeš chtít zůstat králem i potom, můžeš.“

A s tím si panovník sundal z hlavy korunu, položil na trůn žezlo a zlaté jablko a vyměnil si s katem šaty. A tak se Karel stal králem a mohl jít nocovat do královské ložnice – postel s nebesy, prachové peřiny a všechno jemné a měkoučké. To je panečku život, říkal si kat.

Nazítří se ustrojil a vydal se do královské spižírny, aby si tam našel něco k snědku – myslel si, že jeho sloužící budou určitě myslet na jeho zdraví a naloží mu nějakou dietní snídani, tak že si radši zajde vybrat sám. Po cestě však potkal podivného malého mužička s tlustými brýlemi a obrovskou knihou.

„Zdravím vás, Vaše Veličenstvo, jsem Škrtal, vaše pravá ruka,“ povídá mužiček. „Dohlížím na dvorní protokol, mám na starosti váš itinerář, do mých kompetencí patří i...“

„Škrtale, já tě moc rád poznávám a určitě si potom promluvíme,“ povídá Karel, „ale já jsem ještě nesnídal.“

„Obávám se, vaše excelence, že dnes se budete muset obejít bez snídaně,“ zakroutil hlavou Škrtal. „V trůnním sále čekají vaši poddaní a požadují, abyste je rozsoudil a rozhodnul jejich při.“

„A to by nešlo, aby počkali ještě chvíli?“ zkusil to Karel. „Aspoň malou šunčičku, nebo pár koláčků.“

„Bohužel, bohužel,“ řekl Škrtal neústupně. „Zákon číslo 283b jasně praví, že výkon soudní moci má přednost před uspokojením nutričních požadavků panovníka.“

Karel tomu sice moc nerozuměl, ale pochopil, že koláčky nebudou. Vydal se tedy se Škrtalem do trůnního sálu, kde na něj čekali dva vesničané. Karel usedl na trůn, na hlavu si nasadil korunu, do jedné ruky vzal žezlo a do druhé zlaté jablko a pokynul jim, aby spustili.

„Když dovolíte, Vaše Veličenstvo, vysvětlím vám, o co jde,“ řekl Škrtal. „Tihle dva jsou sousedé a mezi jejich pozemky roste hruška. A včera v noci tu hrušku někdo úplně očesal.“

„Milosti,“ povídá první, „tenhleten lotr si všechno odnesl a už to stačil sníst, aby nebyly důkazy. No uznejte, když roste hruška půlkou u něj a půlkou u mě, je přece jenom spravedlivé, aby si on očesal svou stranu a já zase svou!“

„Výsosti,“ kroutí hlavou druhý, „tenhleten zlosyn si všechno odnesl a už to stačil sníst, aby nebyly důkazy. A dokonce má tu drzost, že to svádí na mě!“

„Ty, Škrtale, jak zjistíme, který z nich říká pravdu?“ zeptal se šeptem Karel.

„To je na vás, vaše excelence,“ odvětila jeho pravá ruka. „Ale musím vás upozornit, že mučení zakazuje zákon 523c.“

„Ale co když se rozhodnu špatně a ukřivdím tomu, který nelže?“

„Vaše královská Milost má vždycky pravdu, zákon 1a.“

„A nemohli bychom ten rozsudek odložit?“

„Ve věci jednoduchých pří je třeba rozhodovat ihned, zákon 211f.“

„To je hloupý zákon,“ řekl Karel, „ten by se měl škrtnout.“

„Už jsem myslel, že to dnes nepřijde,“ pravil Škrtal a škrtnul ho.

„Běžte domů a vraťte se za týden!“ povídá Karel těm dvěma. „A já si to mezitím rozmyslím!“

To se ví, že sousedům se takový rozsudek dvakrát nelibil, ale co měli dělat. Šli domů a všem říkali, že ten nový král je nějaký divný a že se asi pro svůj úřad moc nehodí.

Další den přišel Karlovi dopis od krále Čestmíra, panovníka sousední země.

„Drahý sousede,“ četl Škrtal, „je tomu přesně dvacet let, co jsme s vámi uzavřeli dohodu ohledně vaší dcery. Připomínám vám, že pokud ji nedodržíte, vyhlásíme vám válku. S přáním všeho dobrého, král Čestmír.“

„O jaké dohodě to mluví?“ ptal se Karel zmateně.

„Že mu musíte dát svou dceru za ženu, Vaše Veličenstvo.“

„Ale já přeci žádnou dceru nemám.“

„Nemáte-li dceru, musíte si ji opatřit, zákon 489b.“

„Ten je moc divný,“ kroutí hlavou Karel.

„Tak se ho zbavíme, vaše excelence,“ řekl Škrtal a škrtnul ho. „Nicméně je tady ještě zákon 236e, který říká, že na královskou korespondenci je nutno odpovédět ihned a okamžitě.“

„Ten škrtni taky,“ povídá Karel.

„To jsme se dnes nějak rozjeli,“ bručela si pod vousy pravá ruka. „Rád bych ovšem Vaše Veličenstvo upozornil, že je tady pořád ještě jedna drobná potíž. Když nedostane král Čestmír vaši dceru za ženu, vyhlásí nám válku.“

„A co kdybychom mu napsali, že naše dcera je teď na zahraniční cestě a vrátí se až za týden?“ přemýšlel Karel. „To by šlo, ne?“

„Váš panovnický styl je poměrně zvláštní, vaše excelence,“ pravil Škrtal. „Půjdu královským písařům nadiktovat vaši odpověď.“

Třetí den Karlova panování bylo všechno vzhůru nohama. Vzbudili ho ještě před svítáním; Škrtal měl na sobě noční košili a jeho brýle byly úplně nakřivo.

„Stala se hrozná věc, Vaše Výsosti,“ šeptal a hlas se mu třásl. „U západních hranic našeho království se usadil drak.“

„Drak?“ vyděsil se Karel.

„Je to tak, vaše excelence,“ pokračoval Škrtal. „Musíme situaci nějak vyřešit.“

„Ale já jsem jenom obyčejný kat, u všech všudy,“ zoufal si Karel. „Kdyby si ten drak položil hlavu na špalek, to by se snad potom dalo nějak vyřešit, ale to on asi neudělá.“

„Zřejmě nikoliv,“ odtušila jeho pravá ruka. „Řekl bych dokonce, jestli mohu být tak smělý, že je to přímo krajně nepravděpodobné.“

„A už se někdy něco takového stalo, už sem někdy přiletěl?“

„Dvakrát, Vaše Milosti,“ přikývl Škrtal. „Poprvé za krále Chrabroslava, který se bezodkladně vzdal trůnu a uprchl do ciziny, a podruhé za krále Mudroslava, který proti drakovi hned vytáhl do boje, ale ve spěchu si doma zapomněl zbroj i zbraň a drak ho snědl. V obou případech však nestvůra odtáhla; poprvé ji pobavilo, že vyděsila i samotného panovníka, a vydala se ho pronásledovat po cizích zemích, aby si s ním ještě trochu užila, a podruhé si na králi tak pochutnala, že po něm slupla jenom pár dvořanů jako zákusek a vesničany už si nechtěla kazit chuť.“

„Ani jedno z toho nezní jako dobrý plán, Škrtale,“ kroutil hlavou Karel. „Co mám dělat?“

„Dle zákona 1b si panovník vždy ví rady, Vaše Veličenstvo. A rád bych vás upozornil, že tento zákon, stejně jako všechny ostatní uvedené pod číslem 1, patří k takzvaným neměnným zákonům; nelze jej tedy škrtnout.“

Tak to je konec, pomyslel si Karel. Sedím na trůně teprve třetí den a můžu si vybrat, jestli uteču ze země, nebo se nechám sníst nějakou obludou. To jsem dopadl.

„Mám říci královským komořím, aby vám zabalili, nebo se necháte sníst, Vaše Milosti?“ zeptal se Škrtal. „V takovém případě by ještě bylo potřeba rozhodnout, jak vás upravíme a zda vás budeme kořenit. Osobně doporučuji majoránku – domnívám se, že se pro takovéto případy báječně hodí.“

„Ani jedno!“ vykřikl Karel, jak ho náhle osvítilo. „Běž a přiveď královského kata!“

„Jak si přejete, Vaše Výsosti,“ uklonil se Škrtal a odešel. Karel se ustrojil, jak se sluší a patří, vzal si na sebe hermelínový plášť a korunu a vydal se do trůnního sálu, kde už na něj čekal prozatímní kat.

„Říkal jsi, že za tři dny se vyměníme, tak tady máš zpátky korunu a kraluj,“ řekl Karel a podal králi, co mu po právu náleželo.

„A neříkal jsi, že kralování je hračka?“ tázal se pobaveně vladař. „Proč se chceš toho všeho tak rychle zbavit? Vždyť ještě neuplynuly ani plné tři dny.“

„Možná ne, ale já už jsem si svoje užil,“ odsekl kat. „Tahle práce by mne brzy přivedla do hrobu. Najíst člověka nenechají, vyspat taky ne, a ještě navíc musí pořád o něčem rozhodovat, aniž by věděl, jestli dělá dobře.“

„Dobrá tedy,“ pravil král. „A v jakém stavu jsi mou zemi zanechal?“

„Vaše Veličenstvo,“ vložil se do toho Škrtal, „král Čestmír za týden zjistí, že jsme mu lhali, a vyhlásí nám válku, tedy pokud nás dřív nesežere drak.“

„Á, tak takhle to tedy je,“ pokýval hlavou král. „Inu, milý kate, pěkně jsi mi to zavařil. Naštěstí víme, že v hlavě krále Čestmíra už je to dávno všechno pomotané a že nám vyhrožuje válkou každý druhý den; jelikož nemá žádnou armádu, nemusíme se jeho výhrůžkami zabývat. Pro draka vybereme nějaké sýrové pochoutky jako každý rok.“

„Každý rok?“ divil se Karel. „Jakto, každý rok?“

„Zákon číslo 858a,“ řekl Škrtal. „Dokud bude na zkoušku vládnout kat, výslovně se povoluje zamlčet mu důležité informace. Jako například to, že listům krále Čestmíra není třeba přikládat žádnou váhu, nebo to, že s drakem máme dohodu, podle které si pravidelně chodí pro sýr.“

„Ale to je podvod!“ křičel Karel.

„A byl bys raději, kdyby země po tvém trojdenním panování lehla popelem?“ otázal se král.

A tu se kat zastyděl.

„Ale nejsi jediný, kdo se něčemu přiučil,“ pokračoval vladař. „Já jsem zase zjistil, že být katem není žádný med. Nikdo se se mnou nechtěl bavit, všichni se mi vyhýbali. Máš osamělou a neradostnou práci. A tak jsem se rozhodl, že tě budu zvat na hostiny a učiním tě svým královským zpovědníkem, přičemž tvá funkce kata se ruší. Tak mi přibude někdo, komu se budu moci svěřit se vším, co mě trápí, a s tebou se lidé jistě budou víc přátelit, když nebudou mít strach, že je připravíš o hlavu. Přijímáš?“

„To se rozumí, Vaše Veličenstvo,“ přikývl Karel a hluboce se uklonil. „Ale kdo bude dělat kata, když budete potřebovat někoho popravít?“

„Škrtale, kdy to bylo naposledy, co jsem dal někoho popravít?“ zeptal se král.

„Ještě nikdy se to nestalo, vaše excelence,“ pravil Škrtal.

„No podívejme se,“ kroutil hlavou panovník. „Tak tys byl vlastně katem úplně zbytečně.“

A tak si oba vyzkoušeli, že není růže bez trní, a byli z nich od té doby nejlepší přátelé.

Zkrat'sifous aneb Jak to vlastně všechno dopadlo

Zkrat'sifous mládencům dovyprávěl poslední pohádku a odmlčel se.

„Dědečku, povídejte nám ještě,“ prosili mládenci.

„Jářku, já už ale žádnou neznám,“ odvětil Zkrat'sifous.

A tak se mládenci rozešli každý po své práci. Ptáte se, jestli se poučili? No, trochu snad zmoudřeli. Ale že by jim to nějak dlouho vydrželo, nebo že by se z těch třestidel stali vážní mladí mužové, nebo že by si snad vážili starších lidí, to zase ne. To víte, těm mladým se všechno musí říkat desetkrát, taková výchova, to zkrátka není žádná legrace. Tak snad jste z toho něco měli aspoň vy.

A co se stalo se Zkrat'sifousem? Inu, napadlo ho, že by jej snad kupci mohli přijmout mezi sebe a že by s nimi nějakou dobu cestoval. Tak se za nimi vydal a kousek za Hnedzahumnyslaví je dohnal. Kupci s jeho návrhem nadšeně souhlasili. Společně navštívili Princeznu Oslněnku a jejích sedm sester i Malíčka a jeho bratry; potřásli si rukou s nesmírně tlustým knězem Jakobynicem i s králem a jeho rádcem Škrtalem; šli se podívat na vodníka Ploutvičku a jeho ženu Radku, protože Zkrat'sifous kupcům nedovedl vysvětlit, kdo to vlastně takový vodník je, tak si řekl, že jim to raději ukáže; kníže Alexandr Všudybyl jim uvařil vynikající kávu z ostrova Madagaskar; dostali se do míst, kde se odehrál smutný příběh dřevorubce Jindry, a poklonili se i památce nebohého Tichomila; v nejhlubším hvozdě potkali Dobrotislavovu družinu; podívali se i za našimi krajany do Banátu. A aby Zkrat'sifousovi kupci udělali radost, vzali jej potom ještě do Číny, kde mají obrovitánskou zeď, ba podíval se i do Benátek, kde je vody po pás, i do Arábie, kde nedokážou vyrobit rovný meč. Zkrátka viděl to i ono a náramně se mu to líbilo. A jestli ze všeho toho špacírování neumřel, tak chodí po světě dodnes.